

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Martin Espada

Şairin Paltosu

Çeviren: İlyas Tunç

VEYAYINEVİ

Fotoğraf: Patrick Sylvain

Martin Espada

Şair, yazar, çevirmen. 1957'de Brooklyn, New York'da doğdu. Porto Rico kökenli bir ailenin çocuğuydu. Northeastern Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Bir süre ücretsiz kira avukatlığı yaptı. Massachusetts Üniversitesi'nde profesör; hukuk ve yaratıcı yazarlık dersleri veriyor.

Çağdaş Amerikan şiirinin önde gelen isimlerinden Martin Espada "Kuzey Amerikalı şairlerin Neruda'sı" olarak tanınmaktadır.

Imagine the Angels Of Bread (1996) adlı kitabıyla Amerikan Kitap Ödülü'nü kazandı. Ayrıca, makalelerini içeren *Zapata's Disciples* adlı kitabıyla Bağımsız Yayınevleri Kitap Ödülü'nü aldı. Paterson Şiir Ödülü, PEN/Revson Şiir Ödülü, Robert Creeley Ödülü aldığı diğer ödüller arasında sayılabilir.

Şiir Kitapları

The Immigrant Iceboy's Bolero (1982), *Trumpets from the Island of Their Eviction* (1987), *Rebellion is the Circle of a Lover's Hands* (1990), *City of Coughing and Dead Radiators* (1993), *Imagine the Angels Of Bread* (1996), *A Mayan Astronomer in Hell's Kitchen* (2000), *Alabanza - New and Selected Poems* (1982-2002), *The Republic of Poetry* (2006), *The Trouble Ball* (2012), *Vivas to Those Who Have Failed* (2016).

İlyas Tunç

Şair, çevirmen. 1956 yılında Ordu'da doğdu. Ordu Lisesi'nde okudu. Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü'nü bitirdi. Yurdun çeşitli yerlerinde İngilizce öğretmenliği yaptı. İlk şiiri 1977 yılında *Yeni Defne Dergisi*'nde çıktı. *Kuzey-su*, *Yazılı Günler*, *Varlık*, *Yeni Biçem*, *Akatalpa*, *Evrensel Kültür*, *Damar*, *Agora*, *Çevirmenin Notu*, *Cumhuriyet Kitap*, *Sol*, *Birgün Pazar* gibi dergilerde şiir, yazı ve çevirileri yayımlandı. Sinop'ta yaşıyor.

Ve Yayınevi - 021
Şiir - 012

Şairin Paltosu / Martin Espada

Çeviren
İlyas Tunç

Kitap Editörü
Kenan Yücel

Dizgi, Baskı Öncesi Hazırlık
Kenan Yücel

Kapak Tasarımı
Cansın Bozoğlu

Kapak Resmi
Canan Güldal

Baskı ve Cilt
Sena Ofset

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi
B Blok 6. Kat No: 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul
Tel.: 0 212 613 03 21
Sertifika No: 12064

1. Basım: Şubat 2016
ISBN 978-605-66308-0-4

© Ve Yayınevi, 2016

Sertifika No: 30122

Ve Yayınevi
Caferağa Mah. Sarraf Ali Sk. No: 25/10 Kadıköy - İstanbul

www.veyayinevi.com
e-posta: info@veyayinevi.com
facebook.com/VeYayinevi
twitter.com/VeYayinevi

ŞAİRİN PALTOSU

Martin Espada

Çeviren
İlyas Tunç

İçindekiler

Martin Espada: Politik İmgelemin Şairi / İlyas Tunç • 11

Göçmen Buz Çocuğun Dansı (1982)

Bayan Baez Kahve Servisi Yapıyor Üçüncü Katta • 17

Cordillera • 20

Açlığın Yüreği • 22

Jim'in Kör Şarkıları • 24

Tato New York Yankees Takımından Nefret Ediyor • 26

Tahliye Adalarından Gelen Boru Sesleri (1987)

Tahliye Adalarından Gelen Boru Sesleri • 31

Alabama Caddesi'nde Parçalanıyor Ay • 33

İsim Veremediğin Bir Adadan • 35

Yine Paralı Askerler: Nikaragua'nın Atlantik Kıyısı,
4 Temmuz 1982 • 36

Geceleyn Gördüklerimizle Yaşıyoruz • 37

La Tormenta • 38

Bir Sevgilinin Parmaklarının Yörüngesidir İsyan (1990)

Bir Sevgilinin Parmaklarının Yörüngesidir İsyan • 41

Zenci Dudaklı • 43

Federiko'nun Hayaleti • 45

Kilise Kapıcısı Jorge, Sonunda İşten Ayrılıyor • 47

Leşçillerin Bilgi Toplaması • 48

İspanyolca Devrim Dersi • 49

Öksürükler ve Ölü Kaloriferler Kenti (1993)

Öksürükler ve Ölü Kaloriferler Kenti • 53

Koka Kola ve Koko Frio • 56

Kusursuz Kâğıtlar İçin Yananlar • 57

DSS Düşü • 58

Mango Kabuğundan Değersiz Kafatasları • 59

Bir Asinin Sevgilisi de Asidir Aynı Zamanda • 60
Rosa Ramos'un Kırık Penceresi • 62

Ekmek Meleklerini Düşlemek (1996)

Ekmek Meleklerini Düşlemek • 65
Kızılboyunlular • 67
Ülserli Bir Tanrıya Kurbanlar • 69
Benim Yerel Giysim • 71
Babamın Ellerindeki İz • 72
Usta Yalancı Cellatlarıyla Karşılaşıyor • 74
Titreyen Kukla • 77
Benimkine Benzeyen Bir Yüzle Resmedilmiş Pinyata • 79
Otobüste Uyumak • 81
Küreğin Anlamı • 83
Bar Fedaisinin İtirafı • 85
Huelga • 87
Onun Takım Çantası • 88
Baykuş ve Yıldırım • 90
Artık Akçağaçlara Dönüşmüş İnsanlar • 91

Cehennem Mutfağı'nda Maya Bir Gökbilimci (2000)

Cehennem Mutfağı'nda Maya Bir Gökbilimci • 95
Benim Adım Espada • 96
Meksikalı Taksi Sürücüsünün Onu Terk Eden
Karisına Şiiri • 98
Şükran Günü • 99
Bir Gitar Olarak Babam • 101
On Birinci Gerekçe • 102

Alabanza – Yeni ve Seçme Şiirler (1982-2002)

Alabanza: Yerel 100 Şubesi Şükür Duasında • 107
Şartlı Salıverme Duruşması • 109
Hücredeki Şair • 110
Dünyanın Öbür Ucundaki Tuhaf Yaratıklar • 112
San Sebastian Sokağı'nda • 113
Söyle Şarkılar Gibi Zapatista'yı • 115
Mambo Dansı Yapacak Şimdi Ölüler • 117

Şiir Cumhuriyeti (2006)

Şiir Cumhuriyeti • 121

Bir Şarkın Vardı Arkadaş • 123
Bahçedeki Askerler • 125
General Pinochet Kitabevinde • 126
Kemiklerimin Buzdan Nefret Etmesinin Nedeni • 127
Kara Adalar • 128
Camdan Kent • 129
Dönüş • 131
Şairin Paltosu • 132

Zor Atış (2012)

Grimaldi Villası'ndaki Yüzme Havuzu • 137
Dine Hakaret • 139
Havada Takla Atan Bir Sözcük Gibi • 140
Playboy Takvimi ve Ömer Hayyam'ın Rubaileri • 141
Frederick Douglass'ın Mezarında Ayın • 143
Epifani • 145
Isabel'in Şarkısı • 147

Yaşasın Kaybedenler (2016)

Dünya Çanının Çatlaklarını Onarmak • 151
Kuğuların Tanrısı Gibi Ortaya Çıkan Kuğudan Sonra • 152
Kahrolası Çarmih • 153
Bir Zamanlar Yemyeşil Düzlükleri Kapkara Yapan
Harika Penguen Sürüleri • 154
Kol Saatinin Atan Yüreği • 156
San Jacinto'nun Batışı • 157
Çiçekler ve Kurşunlar • 159

Martin Espada'yla Söyleşi / İlyas Tunç • 161
Ek Sözlük ve Açıklamalar • 163

Martin Espada: Politik İmgelemin Şairi

Çağdaş Amerikan şiirinin önde gelen isimlerinden Martin Espada, 1957'de Porto Riko kökenli bir ailenin çocuğu olarak Brooklyn, New York'ta doğdu. Babası, Sivil Haklar Hareketi'nin öncülerinden biriydi. Bu durum, şairin genç yaşta politik eylemlerle tanışmasını sağladı. Bar fedailiğinden, avukatlığa kadar çeşitli işler yaptı. Wisconsin-Madison Üniversitesi Tarih Bölümü'nü bitirdi. Daha sonra Northeastern Üniversitesi'nde hukuk eğitimi aldı. Kira avukatlığını tercih etti. Ücretsiz Adli Yardım hizmeti verdi. *The New Yorker*, *The New York Times Book Review*, *Harper's*, *The Nation*, *The Best American Poetry* gibi dergilerde şiir ve yazıları yayımlanan Espada, halen Massachusetts Üniversitesi'nde profesör. Latin şiiri ve yaratıcı yazarlık dersleri veriyor.

Espada, Walt Whitman geleneğinden gelen bir şairdir. Jose Marti, Pablo Neruda gibi birçok Latin Amerikalı şairi peşinden sürükleyen Whitman etkisi, Espada şiirinde de görülür. Bu etki, özellikle *Alabanza* ve *Ekmek Meleklerini Düşlemek* adlı kitaplarında ağır basar. Whitman ağacının kolları dediği Jose Marti, Pablo Neruda, Carl Sandberg, Edgar Lee Masters, Alan Ginsberg, Ferlinghetti, Langston Hughes, Nâzım Hikmet kendine yakın bulduğu şairlerdir.

Açık, yalın ve dolaysız bir dil kullanır Espada. Onu lirizmin doruklarında dolaştıran şey, zengin içsel sesidir. Dizeleri uzun solukludur; insanı amansız bir duygu sağanağı altında bırakır. Anlatımcı ve çok katmanlı bir şiir yazar. Ses uyumu, ses yinelemeleri, ritim şiirinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Konularını yaşamdan alır Espada, özellikle kendi yaşamından... Mekân ve zaman algısını daima ön planda tutar. Etkilendiği her şey, en küçük bir ayrıntı bile şiirinin malzemesi olabilir:

Rambo Kralı Tito Puente'nin ölümü, Rosenberg'lerin idam edilmeleri, otobüsün arka koltuğuna oturmadiğı için bir hafta hapis cezası alan babası, 11 Eylül saldırısında yaşamlarını yitiren mutfak işçileri, diktatör Pinochet'nin San Diego'daki bir kitabevinden çıkışında protesto edilmesi, Alabama Caddesi'nde uyuşturucu bağımlısı

gençlerin öldürdüğü yoksul adam, Frederick Douglass'ın mezarını ziyareti, El Salvador ordusunun on üç yaşındaki çocuk askeri Hektor, yakaladığı farelerin fotoğraflarını yargıca delil olarak göstererek kira artışına karşı çıkan kiracı kadın, Pablo Neruda'nın evine yapılan baskın, yalanlar kıvrılarak Şili'den kaçmayı başaran arkadaşı Nelson Azocar, Ponce Katliamı'nda ölen gençler...

Örneğin, hastayken ona paltosunu veren Vietnam Savaşı gazisi arkadaşı Jeff Mail'e şöyle seslenir:

*"... Bu palto gibi bir şiir yazmak istiyorum,
düğmeleri, cepleri, çimen rengi kumaşıyla,
öksürükten boğulan bir adama bir palto kadar yararlı bir şiir.
Öğret bana." (Şairin Paltosu)*

Şairlere, sevdiklerine, dostlarına şiir adamaya düşkündür Espada. Bireysel insanın sorunlarına yaklaşırken içten, doğal, duygudaş bir tutum sergiler. Yoksullarla, işçilerle, emekçilerle dayanışma duygularını her fırsatta açığa vurur. Porto Riko adasının sömürge tarihini dizelerine taşır. Meksika'nın bağımsızlığı ve Zapatista hareketi de ilgisini çeker. Bu konuda yazdıklarını 1998'de Bağımsız Yayınevleri Kitap Ödülü'nü alan *Zapata'nın Çömeşi* adlı bir kitapta toplamıştır. Gerçekçi bir şiir yazar Espada. Eyleme değil, uyanık olmaya çağırır okurunu. Onu okumak, bir Marc Chagall tablosunda figür olmak gibidir. Nesneler üzerindeki konumunu ve görüş açısını iyi belirleyen, ama onlara dokunamayan bir figür... Bu yönüyle Espada şiiri, politik olduğu kadar imgeseldir. Daha doğrusu, üniversitedeki yaratıcı yazarlık derslerinde verdiği *'politik imgelemin şairleri'*nden biridir. Savsözlerden, polemiklerden kaçınır. Zaman zaman kırılğan, buruk bir sesin tınlarını yansıtır. Yine de, her durumda sorgulayıcı, çocuksu bir şair kimliğini korumaktan yanadır. Kültür sömürgeciliğine, sömürgeleşmiş akla karşı koymanın yollarını arar:

*"... O yıldan sonra şaşırdı kaldı çocuk,
insanların Koka Kola içip konuşmadıkları bir dilde
II. Dünya Savaşı'ndan kalma şarkılar
söyledikleri bir adaya,
böylesine bereketli Hindistan cevizleri
tadılmadan duruyorken, doygun,
sütten bel vermiş ağaçlarda." (Öksürükler ve Ölü Kaloriferler Kenti)*

Espada, özgürlüklerden, insan haklarından, emekten yana bir şairdir. Kansas Üniversitesi'ndeki şiir dinletisinin sponsorluğunu yapan Koka Kola'nın 1200 dolarlık ödemesini, Colombiya'daki şişeleme fabrikasındaki sendika faaliyetlerinin engellenmesi, önderlerinin öldürülmeleri, işkencelere maruz kalmaları, kaçırılmaları nedeniyle almayarak Colombiya Ulusal Gıda İşçileri Sendikası'na bağışlar. *Zapata'nın Çömezi* (Zapata's Disciple, 1998) adlı kitabı Arizona Eyaleti tarafından yasaklanır. Tucson'daki şiir dinletisi, asılsız bir bomba ihbarı nedeniyle yarıda kesilir. Espada, şiirlerini bir sokak lambası altında okumaya devam eder.

'Kuzey Amerikalı Şairlerin Neruda'sı' olarak tanınan Espada'nın ilk kitabı *Göçmen Buz Çocuğun Dansı* (The Immigrant Iceboy's Bolero) 1982'de yayımlanır. Bunu 1987'de çıkardığı *Tahliye Adalarından Gelen Boru Sesleri* (Trumpets From the Island of Their Eviction) izler. 1990'da yayımlanan üçüncü kitabının adı *Bir Sevgilinin Parmaklarının Yörüngesidir İsyan* (Rebellion Is the Circle of A Lover's hands). Dördüncü kitabı *Öksürükler ve Ölü Kaloriferler Kenti* (City of Coughing and Dead Radiators) 1993'de okurlarıyla buluşur. 1996'da çıkan *Ekmek Meleklerini Düşlemek* (Imagine the Angels of Bread) adlı beşinci kitabıyla ise ilk ödülünü, Amerikan Kitap Ödülü'nü kazanır. *Cebennem Mutfağı'nda Maya Bir Gökbilimci* (A Mayan Astronomer in Hell's Kitchen), şairin 2000 yılında yayımladığı altıncı kitabıdır. Amerikan Kütüphaneler Birliği Kayda Değer Kitap Ödülü'nü 2003'te *Alabanza: Yeni ve Seçme Şiirler* (Alabanza: New Poems) alır. 2006'da *Şiir Cumhuriyeti* (The Republic of Poetry) yayımlanır. *Şiir Cumhuriyeti*'yle Pulitzer Şiir Ödülü'ne aday gösterilen Espada, aynı zamanda Paterson, PEN / Revson, Robert Creeley ve Antonia Pantoja şiir ödülleri sahibidir. Şairin son kitabının adı, *Zor Atış* (The Trouble Ball, 2012). 2016'da Norton Yayınları'ndan çıkacak bir de dosyası var: *Yaşasın Kaybedenler*¹ (Vivas to Those Who Have Failed.) Espada, ayrıca *Latinler Korosu ve Latin Şairler* (El Coro: A Chorus of Latino and Latina Poets, 1997) ile *Ekmek Gibi Şiir* (Poetry Like Bread, 2000) adlı iki de antoloji yayımlamış, seslendirdiği şiirlerini ise *Mambo Dansı Yapacak Şimdi Ölüler* adlı bir CD'de toplamıştır.

Espada, Amerikan şiirinde çok okunan şairlerden biri. Şiirlerini çevirmek isteğimi kendisine ilettiğimde bundan mutluluk duyacağını dile getirdi. Şiir seçimlerini, bu seçmelere verilecek adı bana bıraktı. Şiir, yalnızca 'ekmek gibi' değildi; 'bir palto kadar yararlıydı' aynı

1) Ocak 2016'da yayımlandı

zamanda. Hele, şair hastaysa, üşümüşse, öksürükten boğulmuşsa...
şairin Paltosu olsun istedim seçmelerin adı. Yine istedim ki heyecan-
la, coşkuyla okunsun bu paltonun ceplerinden çıkan her bir şiir.
şaire teşekkürler.

İlyas Tunç

Sinop, Ekim 2013

GÖÇMEN BUZÇOCUĞUN DANSI
1982

Bayan Baez Kahve Servisi Yapıyor Üçüncü Katta

Kamburu çıkmış duruyor,
merdivenlere, parmaklıklara
benzin döküp
yaktıkları,
kırılgan, kapkara
omurgasıyla.

Alevler akıyordu
merdivenlerden,
çırılçıplak bir deli
seslenip isim isim
komşularına,
kahkahalar atıyordu koridorda.

Göçmenler
kendi elleriyle besliyorlardı korkuyu
dualar ediyorlardı Katolik heykellere
pompaıyorken itfaiye erleri
tonlarca suyu içeri
sonra çöküverdi çatı,
yetkililerin
adını bilmediğı
yaşlı bir adam
en üst katta
boğuldu dumandan,
kesildi nefesi

Kaçtılar bazı insanlar.
Üçüncü katta bir oda var:
çıkarılıp atılmış topuklu ayakkabılar,
kırık bir şifonyer,
bulunduğu yerden yıllardır
küçümseyerek bakan
azizin portresi,
is, çerçöp, yanmış duvar,
kapkara olmuş bir ampul,
hatırlatıyor her şeyi.

Ama, kaldılar bazıları da. Giriş merdivenlerine
vuran güneşin altında domino oynamak için
süt kasalarında çömelmiş, üstleri çıplak,
yaşlı adamlar;
berbat bir likör kadar acı,
umutsuz yüzlerle yangını izleyen
gençler, kaplanlar;
üçüncü katta,
ufacık, porselen fincanlarda
kahve servisi yapıyorken,
çıkmayalım, diye ısrar eden Bayan Baez;
daracık mutfaklarla
kapkara, metal kapılar arasında
sıkışıp kalmalarına rağmen
kıkır kıkır gülen çocuklar;
koridorda bize
binanın boşaltılması için
yangını mülk sahibinin çıkardığını,
bunu herkesin bildiğini söyleyen,
cahil mi cahil
altı haftadır
sıcak bir banyo bile yapamamış,
Santo Domingo'dan şimdi gelen
sıska adam.

Demişti sokak örgütçüsü:
binayı dışardan yakacaklar,
karartacaklar yaşlı bir Dominikan ciğerlerini,
satacaklar sonra,
para babaları
yeniden onarabilsinler,
yaşayabilsinler diye burada
yaşlı Dominkan'ın öldüğü yerde,
itiraz etse de onun
boğulan ruhu.

Evet, oturuyorlar bazıları,
çıkıyorlar kötücül kış yüzünden,
korkuyorlar kiralrı toplamaya gelen
beyaz adamdan,
kuzenlerinden borç alıp
ödüyorlar kirayı,
bekleyerek bir başka yangını,
bekleyerek sirenleri,
isterik ve gecikmiş.

Döküvermişti biri benzini
dış kapı merdivenlerine,
ama bayan Baez,
kahve servisi yapıyor hâlâ
porselen fincanlarda
yabancılara,
Santo Domingo'daki
genç bir kızın
ten renginde.

Cordillera

Kaldırımları İberya taşından
kentlerde dilenen dilencilerin
avuçlarından uzak,
dinleniyor dağlar,
pazar yerinde uyuklayan
yaşlılar konseyi sanki.

Buğulanıyor yağmur ormanları,
kıpırtısız, yeşil palmyeler,
soyu tükenmiş insanların
çene kemikleri gibi geniş
parçalanmış kayalar.

Çile çekmekten daha eski:

Dağlar şamanlardır
kazı bilimcilerden
mağaraları koruyan;
dağlar gerillalardır
yılğın orduları yutmak için
birlikte ayaklanan;
dağlar köylülerdir,
kocaman omuzlardır toprağı çatlatan,
çıkıversin diye ürünler.

Lares, Jayuya, Utuado,
dağların kasabaları
köleliğin kaldırılmasıyla
sevinçten uçan köleler gibi
ağlardı o kasabalarda isyan şarkıları,
çınlardı asi demircilerin
dövdüğü palalar gibi,
yağmur fırtınaları gibi öfkelenirdi
derinlerde, dağların bağrında.

Dağlarımız vardır bizim.

Taino oymalarından,
İspanyol gözetleme kulelerinden,
Afrika kelepçelerinden,
jibaro sapanından
geliyor soyumuz,
göz atmak yeter
Viktoryalı küçük bir memur
fotoğrafına,
ceketsiz bir külhanbeyi;
babamın doğduğu evden
sağlam, mert biri.

Uzaklaşacağım gözlerden
Borinquen dağlarında,
kayalar arasında kaybolup
sular içeceğim
ebruli dere yataklarından
bulacağım bilinmeyen bahçeleri,
bulacağım aç kulübeleri,
yeşil muz tarlalarındaki
yabanıl, anaç domuzları,
arayacağım dilencilerin
avuçları gibi,
ekmeği ve manzarayı,
ve sonsuz kurtuluşu.

Açlığın Yüreği

Işıksız sabahların tarlalarından geçen vagonlarda kaçak,
hemzemin geçitlerde küme küme sokulmuşlar birbirlerine,
otobüs terminallerinin loşluğunda silinmiş yüzlerinin esmer
dokuları,
göçmenler: meksikalı, dominikli, guatemalalı,
porto rikolu, öksüzler, gezginler,
yasaklanmış tuvaletlerini kullanmaları benzin istasyonlarının,
beyaz sundurmalı, kuytu kasabalarda dövülmüşler bir biraya
bahsine,
ya da mezar taşları olmaksızın yok olup gitmişler huzurlu otlar
içinde,
kıınıldayan ellerden bir kırkayak sanki,
hüzünlü çocuklarını kavrayan ellerden,
haça çivilenmiş parmaklardan,
emek harcayan ellerden.

Yalnızlık döşeli yan yolları geçtikten sonra,
ekilebilir arazilere ulaşan binlerce el,
şimşekten harap olmuş bir ağacın sayısız kökleri,
açlığın yüreğine akan kılcal damarlar,
tütün toplayan, üzüm ve marul toplayan eller.

Kışın kentlerin yüksek, beyaz bulutlarına gizlenmiş,
göçmenler boyun eğiyorlar seri üretimlere,
çıldırılmışlar mutfaklarda, sömürge işyerlerinde,
kusmuıklarını siliyorlar başka çocukların,
sakınıyorlar ütülerin buharından yüzlerini,
ve çelik fırınların ateşlerinden.

Çilekeş bir yolculuk vardır yine de,
ellerini, ayaklarını geren bir tarih vardır,
kent hapishanelerinde,
sınır kapılarında polislere
İspanyolca bağırıp çağıran
sürgit bir mücadele vardır,
meksikalı, dominikli, guatemalalı,
porto rikolu balıkçılar vardır
Kuzey Amerika'nın kasvetli sularında yürüyen
çekip almak için acımasız, zor bir yaşamı
kirli akıntılardan.

Jim'in Kör Şarkıları

anısına

*Bazı şeyler vardır
doktorların tedavi edemediği,
dedi kardeşi.
Eroin ve şeker hastalığı.*

Yatağının üzerinde çömelmiş, çıplak
kılavuz köpek fıkraları anlatıyor
zoraki bir gülümsemeyle,
yüzü, şişkin ve uykulu
giriştiği intiharın coğrafyasıyla,
gülüşü bir cazcının cenaze töreni,
dudak büken bir klarnet.

*Bir şey söylemeyin
damarları delik deşik
boynuna yapıyor
iğneyi,
dedi kardeşi.*

İliklerine dek işlemiş kirli
iğne ucu yaraları,
derisinin açıldığı yerde irin,
batırıyor iğneyi
dikermiş gibi
bir kefeni.
Gözleri kör
kardeşinin evinde
kıyısında pencerenin
ilaç şişeleri arasında
arıyor
radyoyu.

*Gezeceğiz arabayla
bir uçtan bir uca bu ülkeyi.
Gezeceğiz karış karış
ben de kaybetmeden gözlerimi,
dedi kardeşi,
eski mahkûm,
haftada yüz dolara,
ona bakıcılık yapan kardeşi.*

Gidiyor
bir eroinman
sırların kölelikte
açık artırmaya çıktığı,
gölgelerin karanlığı birbirine
sattığı yere.

İşte, o karanlığın dip akıntısıyla sürüklenmiş,
gecenin kara girdabından içeri,
kardeşi
bilemeyecek
onu nerede bulacağını.

Tato New York Yankees Takımından Nefret Ediyor

Frank Espada'ya

1947 yılıydı,
Tato, deneme maçı yapıyordu
New York Yankees takımıyla.

Konuk takımda oynamasına izin verilen
tek Porto Rikolu
kavga ederdi hep
oyundan sonra, bağırırdı,
kayınca ayakkabıları
sahada.

On yedi yaşında
kara tenli bir çocuktu
kocaman elleriyle
yağlardı eldivenini her gün.
Görebilirdi yüz metreden
topun üzerindeki
dikiş izlerini;
vurabilirdi topa
uzaktan
yenilgisiz bir saygınlıkla.
Vuruş kafeslerinde
kurşun gibi sektirmek için topu
reklam panosundan
hedeflerdi beyaz bir noktayı
ya da dizlerini atıcının.

Oyuncu simsarı, en doğal kavisli atışı
onun yaptığını, söylerdi Tato'ya,
Ted Williams'dan bu yana.

Bir deneme maçı yapacaktı yine
New York Yankees takımıyla,
ama çalar saat
çalmamıştı o sabah.

1947'nin ilkbaharıydı.
kara tenli çocuklar yoktu
Amerikan liginde.

Ve New York Yankees
deneme maçları yapmadı bir daha;
radyo ağı kurdu, duyurdu
vadesi geçmiş senetleri,
isabetsiz piyango biletlerini.

Yine de devam etti beyzbola Tato.
Devam etmek zorundaydı.
Yapıyordu hâlâ kavisli atışlarını,
vurmak zorundaydı
bir hedefi.

Yarı-profesyonel oynadı,
endüstriyel liglerde,
çalıştığı fabrika takımının
birinci kalesinde,
harika sayı turları yapardı
eski, yıkıldı yıkılacak stadyumda
Jersey City'nin dışında-
çok uzağa fırlatınca topu atıcı
üçüncü kaleyi terk ederdi hemen,
yürürdü dördüncü kaleye-
hatırlıyor televizyondaki maçı izlerken,
beyaz oyuncuların boynunda
bıraktığı krampon izlerini
üst üste iki oyuna,
gecede on beş dolar,
bir de otobüs yolculuğu
kıyı kasabalarına doğru.

O zaman gece vardiyasında
çalışıyordu Tato
bir sağlık ekibiyle
Hollanda Tüneli'nde,
sabunla çıkarırdı duvarlardan
yanılsamalarını.

Yeterince iyi değildim,
diyor bugün, ama sözlerle aldatılır
bahisçiler uyarı çizgilerinde.

Kimse seslenmiyor artık ona Tato diye,
nefret ediyor New York Yankees takımından.

**TAHLİYE ADALARINDAN GELEN
BORU SESLERİ
1987**

Tahliye Adalarından Gelen Boru Sesleri

İki blok ötedeki barda
İspanyolca konuşan göçmenler
duyuyorlar boru seslerini
tahliye adalarından gelen.
Üşüşüyor müzik bir mültecinin
hayal gücünün semtine,
yağmacı devriye arabaları,
zorba kelepçelerle birlikte.

Tahliye edilenlerden örnekler:
kapana sıkıştırdığı on fareyi
sandviç poşetlerine kapatıp
ev sahibine armağan ettiği için
evden çıkarılan bayan Alfaro;
üçüncü sınıf öğretmenleri rahatlasın diye
düzeyi geri sınıfların arkasında
İngilizce bilmediğinden
cezalandırılan çocuk Daniel;
bir Mississippi otobüsünde arka koltuğa oturmak istemediğinden
kent hapishanesinde on gün yatan
yıllar önceki babam,
onu savunamayan Hava Kuvvetleri üniformasında daha koyu tenli;
gösterdiği dolarlara rağmen
alışveriş yapmasına izin verilmeyince
elinde bıçakla markete geri dönen
Floridalı, isimsiz orman köylüsü,
konserve kutularını raftan almış,
tıkamıştı paraları
kıpırtısız, isteksiz avucuna tezgâhtarın.

Dava dosyası numaralarıyla saptanır kimliklerimiz bizim,
başka dilde yazılmış resmi belgelerle,
yürütmeyi durdurma kararı vermeyen yargıyla.
On günü var Bayan Alfora'nın
merdivenlerin altında, karanlıkta
şaşkın şaşkın duran beş çocuğunu
bohçalayıp çıkarmak için apartmandan.

İki blok ötedeki barda
İspanyolca konuşan göçmenler
duyuyorlar boru seslerini
tahliye adalarından gelen.
Korkutup kaçırıyor şeytanları sesler
mercanlar arasından fırlayan
tropik balıklar gibi.

Alabama Caddesi'nde Parçalanıyor Ay

Tahta bir kumbara tıkırdıyordu
çocukların bozuk paralarıyla
koyu bir kan lekesi köklerinin
yayıldığı kapı girişinde.

Brooklyn, 1966: Agropino Bonillo'ydu adı,
sarı kâğıtta yazıyordu, bitişik komşu,
geceleyin tren köprülerinin altından
sönük sokak lambalarını telaşla geçip
evine giden bir mutfak işçisi.
Gençler, onu tam orada çevirdi,
bağırıp itiverdiler yere,
kuşatmıştı dört bir yanını uyuşturucu açlığı.
Para bulamayınca,
başladılar tekmelemeye.

Mağazanın önünde birikip ağladılar insanlar,
sonra yürüdüler kadavra gibi binaları geçerek
Alabama Caddesi'nden aşağı,
gece hüzünleniyorken yağmurla
bir demiryolu köprüsünün kapalı göğünde.
Direniyordu ilk yakılan mumlar, yağmura rağmen;
sönmesinler diye üzerlerine eğilmişlerdi bazıları.
Mırıldananlar vardı kendi aralarında,
avuçlarıyla korudukları
ölgün alevlerle birlikte.

Yağmurla ve kimselerin görünmediği pencerelerle
ışıl ışıl parlayan kapkara asfalt caddede,
kararsız mumlar görünüyordu, solgun bir yüz belirdi
ikinci katta tedirgin, cılız bir ışık daha
takıldı yürüyenlerin arkasına
karıştı kaldırıma yayılan
takım yıldızına,
karıştı sonsuz karanlıkta yaklaşan adımları
eridikçe yürekler gibi küt küt atan mum salkımına,
sanki ay parçalanmış da
düşüvermişti alevlenen beyaz kırıntılarla
gecenin üzerine.

Agropino Bonillo'ydu adı,
haftada altmış dolara
mutfakta çalıştığından
söz edildi,
kışlık giysileri olmayan,
başa kakılan yardımları
okul bahçesinde kavga ederek
geri çeviren çocuklarından söz edildi,
yerde tekmelene tekmelene
can verdiği
karanlık geceden.

Yoksulların yorgun ayaklarıyla kımıldayan
ışıklı taş binalar kentinin kederi:
mumlar, şuracıkta, az sonra öleceklerin işareti,
boşa gitmiş dualar, azizlere yakarılar
kurban edilmiş kuşaklar kanının anıları için
onların parmaklarına yapıştığı andaki kadar ılık,
ve karanlık gözleriyle eğilmiş kırık sokak lambaları yılları,
uyuşturucu açlığının gergince beklediği yerde.

Gözyaşları çisentisiyle bir kadın yüzü
yansıyordu tahta kumbaranın üzerine.
Düşüvermişti paralar avuçlarından tane tane.

İsim Veremediğin Bir Adadan

Otuz yıl önceydi,
keten sabahlık giymiş baban, dikilmiş,
Gaziler Hastanesi'nin sosyal etkinlik odasında
Zenci yazılı
plastik kimlik yaftasını
sımsıkı tutarak
bağırıyordu:
Zenci değilim! Çıkarın bunu!
Öteki'yim ben!

Aynana iliştiirdiğin
askerlik fotoğrafı
diyor ki
Siyah'tır o, Zenci'dir,
Karayip romu kadar siyah.

Ve bu sabah,
isim veremediğin bir adadan
bir adamın kızı, sen
akıtıyorsun içine gözyaşlarını
açıklamaya çalışırken
senin sen değil
Öteki olduğunu.

Yine Paralı Askerler: Nikaragua'nın Atlantik Sahili, 4 Temmuz 1982

Sucio nehri sürükleyip getiriyor kara kollarını
kıyı şeridinden kopuveren ağaçların
öfkeli damarların nabız atışı gibi hızlı akıntı
tımsahın tümsekli sırtına seriyor karanlığı.
Burada, günbatımı melez bir gecedir, oğludur
bir kölenin, yorgun bir ciğerin oyukları gibi çökmüş
maden ocaklarına nehir boyunca yürüyen.
Beyazlar altınları aldılar, veremi bıraktılar.
diyor El Indio, çevirirken aracını sağa sola,
işte, yine paralı askerler
bulanık gölgelerini getirdiler nehrin yakınlarına,
donatılmışlar uzak bir imparatorluğun tüfekleriyle.

Bilinmeyen bir yoldan bir kamyon fırladı,
yatıverdi yana, demirin sıcaklığı karnında hâlâ,
yaklaşıyor üç yabancı, palalarıyla kasıla kasıla.

Geceleyin Gördüklerimizle Yaşıyoruz

babama

Porto Riko dağları bir alev gibi
pır pır edince düşlerinde senin
nemli, yeşil bir ışıkla birlikte,
görünce bambu ağaçlı, yeşil yamaçları
Doğu Harlem çatılarını, Teksas
barakalarını fark etmeden önce,
yarım kalmış düşlerde görünen
bir nehrin üzerindeki
büyükbabanın yaptığı
köprüyü geçince sen,
doğduğun adaya özlem
oyardı, oyardı içini
otuz yılın sürgünlüğü gibi derin
kalp atışların gibi sürekli.

Bu, mirastı bana
New York'ta doğan oğluna:
Porto Riko'yu
görmeden henüz,
Brooklyn'i mahveden binaların
ötesinde hayal gibi beliren
dağları görmek,
yaşamak geceleyin gördüklerimizle
gözlerim kapalıyken.

La Tormenta

La muerte es una tormenta.

Ölüm bir fırtınadır,
dedi.

Köy,
dağılan bir karınca tepesidir.
El Salvador Ordusu'ndaki
Hektor:
askere alındı on dört yaşında,
kaçtı üç yıl sonra.

Kepçe kulaklı bir çocuk
sırtında bir gömlek,
Guatemala'yı, Meksika'yı, Arizona'yı
yürüyüp geçti boydan boya
ulaşmak için buraya,
az kalsın boğulacaktı,
nehir ve bataklık çoktu sınırda.
Birleşik Devletler'de
Tony densin istiyor kendisine.

Bodrum katında,
bugün yemek yiyeceği yerle ilgili
talimatların bir kısmını
dinleyen Tony
ödünç alınmış büyük bir paltonun
çekiyor başlığını
başının üzerinden sağa sola,
sanki gölge boks yapan bir keşiş
kilise çanlarının çınlamalarında,
uzaklarda helikopter ritimli
bir şarkıyı hatırlatan,
la tormenta
dağılan karınca tepesi sonra.

**BİR SEVGİLİNİN PARMAKLARININ
YÖRÜNGESİDİR İSYAN**
1990

Bir Sevgilinin Parmaklarının Yörüngesidir İsyan (*Pellin and Nina*)

Ponce Katliamı'nın ellinci yıldönümü nedeniyle

Yürüyüşçüler toplandılar, Marina Caddesi'nin
zarif, beyaz balkonları altında kümelenen
Ulusalcılar,
sömürge valisi
aristokrat bir serinkanlılıkla bildirdi emri:
elli yıllık soykütüğü
diyor ki Pellin'di
kendi bedeninin kanlı çorbasına
parmağını daldıran,
sonra kazıyan direnişi,
ıslak, sivri uçlu harflerle kaldırırma.
Pellin'in çevresinde patlak verdi
çıldırılmış davullar gibi
makinelili tüfek sesleri,
dehşete düşmüş uzuvların kaçıışı,
onun yiten duyumlarını
şırıltılarla akıp geçen
panik çılgınlıkları.

Palm Sunday, 1937:
haberler kesiverdi
sevgilisinin parmaklarının
dairesele hareketlerini,
nakışlıyorken
düğün elbisesini.
Başını eğdi, anlamıştı
söylenmeden kendisine.

Yıllar sonra başka bir aileyle birlikte,
Nueva York adlı
soğuk ilk yaz yağmurları ülkesinde,
oldukça sinirleniyor Nina
megafon seslerine karışmış
tüfeklerden söz ederken oğlu,
omuzların, ellerin öfke dalgaları üzerinde
yeniden yükselirken tabutlar,
kaşındırırken cop darbeleri
kafa derilerindeki
taze kanları.

Ama, isyan
yörüngesidir bir sevgilinin parmaklarının,
kıpırdamaya, durmadan örmeye
devam etmesi gereken.

Zenci Dudaklı

Zenci Dudaklı'ydı lisedeki
takma adım.
Böyle seslenirdi Dauglas,
araba tamircisi, her iki kolunda
yeşil dövmeleleri olan,
azarlanırdı sonra
sınıfın arka sıralarından
tatlı tatlı sırıtan
yuvarlak, pembe yüzlüler korusu
öğretmenler yoklamayı alırken.

Hava attığını söylerdi Douglas
sürerek arabasını
kara çocukların kaldırımlarına doğru
doğrultarak boş bir silahı,
ağaçlardan havalanan kargalar gibi
korkuttuğunu söylerdi
zencileri.

Büyük büyükbabam Luis de
bir zenciymiş,
ayakkabıcılık yaparmış
1900'lerin tepeleri kahve ağaçlı Porto Riko'sunda.
Sır küpü dermiş ailesi ona
yokmuş hiç fotoğrafı.
Unutmuyor babam
inatçı, bakır rengi tenini
beyazlatmayan
beyaz tozunu çocukluğunun,
diyor ki
sütteki bir sinektir o hâlâ.

Dudakları vardır Zenci Dudaklı'nın
büyük büyükbabasının dudakları gibi
şarkıları vardır büyük büyükbabasından kalma
köseleyi döverken, çivileri çakarken söylediği,
polisler arasından akan öfkesi vardır,
inadı vardır sütteki sineğin inadına benzer,
ama senin sahip olduğun her şey, Douglas,
şu boş silahtır.

Federiko'nun Hayaleti

Böyledir öykü;
bağ işçisi aileler, çoluk çocuk
sürünüp geçerlerdi yine de sulama arkları
arasından alacakaranlıkta,
alkol nedeniyle ya da her neyse
serperken ilaçlama uçağı pilotu
böcek zehri damlacıklarını
ışılıklı beyaz bir ağda
işe yaramaz kargalara benzeyen
insanların tepesine,
Federiko hariç,
yeni yetmeler sırasında tek başına
yürüyen sıksa çocuk,
pilotun İspanyolca
bilmeyeceğini düşünerek
ona, sen bir orospu çocuğusun, demek yerine
kolunu kaldırıp
orta parmağını gösteren.

Pilot anladı.
Çevirdi uçağı ve serpmeye başladı yeniden,
izliyordu zehirli, incecik dumanın
eğilerek kaçan kara gövdelerin
üzerine çöküşünü,
hedef almıştı gömleğinin
altından nemli, su toplamış
derisini koparan, ama hâlâ parmağını
kendisine gösteren Federiko'yu.

Federiko öldükten sonra
söylentiler dolaştı çalışma kampında
geceleri toplanıp eziliyordu domatesler,
yağmacı çocuklardan, komünistlerden
şüphelenen üreticiler,
göçmenlik dairesine başvurmakla korkuttular önce,
söz verdiler sonra Pazar günlerini tatil yapmaya
ancak domatesleri ezmekle koşuluyla.

Toplanıp eziliyordu buna rağmen
domatesler karanlıkta,
kamptaki yaşlı kadınlar
Federiko olduğunu söylediler bunu yapanın,
gün batınca çıkarmış ortaya,
sürmek için domatesleri kollarındaki yanıklara;
fırlatıp atarmış sonra
kulağında unutulmuş
bir sivrisinek gibi vızır vızır,
ruhunu uyutmayan
ilaçlama uçağına.

Kilise Kapıcısı Jorge Sonunda İşten Ayrılıyor

Kimse sormuyor
nereliyim ben,
kapıcılar ülkesinden
olduğum kesin,
paspaslıyorum defalarca bu döşemeyi.
Honduras, sen bir gecekondu kampısın
insanların kent algısı
ötesindeki.

Söylemiyor
adımı kimse,
banyo şenliği
düzenliyorum,
karıştırarak tuvaleti
bir kokteyl kadehi gibi.
Kayboluyor adımın
İspanyol ezgisi
tuvalet kâğıtlarını
beğenmeyince konuklar.

Söyledikleri
doğru olmalı:
açıkgözüm,
ama, kötüdür huyum.

Kimse bilmiyor
bu gece işten ayrılacağımı,
bensiz tutulacak belki de
aptal bir mürekkep balığı gibi
kül rengi, lifli dokunaçlarıyla
döşemeyi koklayan
temizlik paspası.
Jorge diye seslenecekler ona.

Leşçillerin Bilgi Toplaması

Nikaragua'nın Atlantik Sahili, 1982

İşte, hantal hantal yürüyorlar akbabalar,
eğiyorlar kanatlarını,
hışırtılı pelerinler, üniformalar giymiş
dönek albaylar gibi.

Biliyorlar coğrafyasını her bir pusunun,
biliyorlar paralı askerlerin
toplandıkları yerleri,
gagalarının uyarı
selamıyla
yöneliyorlar açık mezarların
yakaran avuçlarına.

Kırsal alanlar boyunca
bilgi topluyorlar leşçiller,
fırsat kolluyorlar sabırla
soymak için ölülerin derilerini,
geçit törenleri yapmak için
yaşayanlar arasında.

İspanyolca Devrim Dersi

Adım yanlış
söylendiği zamanlarda
oyuncak bir silah almak,
kapkara güneş gözlükleri takmak,
beremi yana yatırmak,
sakalımı aşağıya taramak
Wisconsin'den gelen
Cumhuriyetçi turistlerle dolu
bir otobüsü kaçırmak istiyorum,
zorlamak istiyorum onları
Amerika karşıtı İspanyolca
sloganlar atmaya,
beklemek istiyorum
iki dil bilen Özel Silahlar ve Taktikler Birimi'nin
başımın üzerinde uçmasını,
sonra yalvarmalarını istiyorum bana
mantıklı ol diye.

ÖKSÜRÜKLER VE
ÖLÜ KALORİFERLER KENTİ
1993

Öksürükler ve Ölü Kaloriferler Kenti

Uykusuz gecelerimden
çıkaramıyorum onları,
öksürükler ve ölü kaloriferler
kentinin kiracılarını.
Üşümüş, içi boş marimbalara benzeyen
kaloriferlere vuruyorlar güm güm;
Çıglıklar atıyorlar
karanlıkta
ayaklarına yürüyen
görünmez yaratıklara;
Kapatıyorlar tabaklar üzerine ellerini
tavanı karartan hamam böceklerinden
korumak için yiyeceklerini.

Cevaplıyorlar çağrılarını
duruşma cetvelindeki,
tabliye davası olanlar
diye anılırken mübaşir.
Sakin ve saygın
geri dönen hayali askerler gibi
giriyorlar sırayla mahkeme salonuna,
dolduruyorlar koridoru:
El Salvadorlu hasta adam,
ayakkabıcı mülteciler birliğinde,
göstermek için vampir bir asker kurşununun
amcasının gırtlaklarını
delip geçtiği yeri
kendi ensesine hafifçe vuran;
kızıl saçlı kadın,
elektriği yok,
ama, mavi çürüklerinin
gölcüklerinde yüzen

sıcaklığı var uyuşturucunun,
yaşamını paylaştığı
mumlar kadar beyaz derisi,
taşınacak öğleden sonra
yüz dolar yüzünden;
bozuk dinleme cihazı takmış
bir yargıcın huzurunda
hüngür hüngür ağlayan
karnı burnunda fahişe,
ev sahibi çocuk düşürmeyi
aşağılıyor diye;
yalvaran çocuklar atlıkarıncasının
kuşattığı, İspanyol şaşkınlığı içindeki,
uykusuz, fare bekçisi kadın,
zoraki, fareleri öldürme davasını kazanmış
ama, kaybetmiş en küçük çocuğunu,
kurşunlu boya nedeniyle zekâsı gelişmeyen;
alkol kokulu adam,
karnında boydan boya yayılan
yara izlerinin grafiği,
işten atılmış, çalınmış gömleği,
tutuklanmış duruşmada
uyuşturucu sanrıları
tırmanınca;
babasının kira artışı tepkisini
duvardan dinleyen,
Guatemalalı çocuk,
uyanmış sarsıla sarsıla
ev sahibinin öfkesiyle
yatağın üzerindeki dubanın,
mutfak bıçağına el sallayan
festival balonunun.

Sırtlarına baskısı yapılmış
iş çizmelerinin eski haritasıyla
merdivenlere uzanmış bu insanlar uğruna,
yargıcın yüzündeki kırılganlıklar
sığıyor bir yumruğa.
dosyalarımızı kapatıp,
kilitleyip çantalarımızı
gidiyorken
çirkin yüzlü bir adam
boru gibi ötüyor koridorda:
Ücretsiz Avukatlık Hizmeti verenlere ölüm.

Koka Kola ve Koko Frio

Aile köklerinin adası
Porto Riko'yu ilk ziyaretinde
öylesine dolaşıyordu şişko çocuk,
masadan masaya
ağzı açık.
Her masada iri kıyım bir teyze
çil düşmüş elleriyle gösteriyordu
bir Koka Kola bardağını kendisine.
Hatta, ona bir şarkı söyledi bir tanesi, hatırlayabildiği
İngilizce'siyle, kırklı yıllardan bir Koka Kola ezgisi.
Boyun eğerek içti çocuk, bıkmış olsa da
bu tılsımlı içecekten, tadını Brooklyn'deki
soda kaynaklarından bildiği.

Derken, kumsala uzanan yol kıyısında
sulanmıştı şişko çocuğun ağzı koko frio'ya,
buz gibi bir hindistan cevizine, soyuverdi bıçakla
saman bir pipet çekebilsin temiz sütünü diye.
Eğdi yeşil kabuğu başının üzerinden,
çenesinden aşağı akıyordu sütü;
çıkıverdi hemen Porto Riko, çıkıverdi kendisi de
Koka Kola ve Brooklyn olmaktan.

O yıldan sonra şaşırdı kaldı çocuk,
insanların Koka Kola içip konuşmadıkları bir dilde
II. Dünya Savaşı'ndan kalma şarkılar
söyledikleri bir adaya,
böylesine bereketli Hindistan cevizleri
tadılmadan duruyorken, doygun,
sütten bel vermiş ağaçlarda.

Kusursuz Kâğıtlar İçin Yananlar

On altı yaşındaydım, ders saatleri dışında,
bloknotlar üreten
bir baskı tesisinde çalışırdım:
İki metre yükseklikte istiflenmiş sarı kâğıtlar,
yatardı yana doğru
sıyırıp sayfaların
arasından kartonu,
sürüyorken kırmızı tutkalı
yığın boyunca aşağı yukarı.
Yasaktı eldiven: parmak uçları gerekirdi
tam dikdörtgen şeklindeki
kusursuz kâğıtlar için.
Akşamleyin dokuzda, bitkin işçiler
birden keskin kâğıtları bırakırlar,
büzerlerdi derilerinin çatlaklarından
daha ince, gizli kesikleri.
Sonra sızlatırdı tutkal,
su toplayan elleri
yanıncaya kadar avuçlar
kart basma saatinde.

On yıl sonra, hukuk fakültesinde,
öğrendim ki gizli kesiklerin
sızısıyla yapışmış bloknotlar,
öğrendim ki açılmış her hukuk kitabı
bir çift elmiş
yardıma muhtaç ve yanan.

DSS Düşü

Rüyamda duydum,
Sosyal Hizmetler Dairesi'nden
memurların kapımı çalıp söylediklerini:
“Biliyoruz biz
burada, iki odalı bu apartmanda
yaşayan bir domuz, bir keçi,
bir de bebeğiniz var.
Yasal değil bu.
Bebegi götürmek zorundayız,
keçiyi yemedikçe siz.”

Sordum: “Domuzu yesem?”
“Olur,” dediler.

Mango Kabuğundan Değersiz Kafatasları

El Salvador, 1992

Konuşuyordu kadın
şok sakinliği içinde:
askerler burada yaptı katliamı.
Ama, köylülerin cesetleri yoktu ortalıkta,
beyaz haçlar da yoktu; hatta evler de
yok olmuştu. Titreyen kameralar,
sıra sıra sözcüklerle doldu defterler.
Bazıları sadece uydurma olduğunu
mırıldanıyordu katliamın,
oy sandıkları, antlaşmaları olan bir ülkede.

Ayrılmadan önce mango
topladı herkes. Amerikalı bir gazeteci,
meyvelerle dolu kucağı, göremedi
yerde tekmelediği çıkıntıyı.
Başını eğince fark etti spor ayakkabısının
bir insan kafatasının altına takıldığını,
sarı, etli kısmı gibi
bir mangonun.

Acaba kaç tane kafatası konuyordu
tahta kasalara mangolarla birlikte,
satılmak için marketlerde, kaç tanesi
sapsarı etleniyor, yeşil kabuk bağlıyordu
Birleşik Devletler'e ihraç edilen
mango kasalarında.
Bu, dedi gazeteci, açıklıyor bana
niçin bu kadar çok başsız
gövdeler bulunduğunu
El Salvador'da.

Bir Asinin Sevgilisi de Asidir Aynı Zamanda

Vilma Maldonado Reyes için

Bir asinin sevgilisi de
asidir aynı zamanda.
Ressamın arkadaşı bir suikastçiydi,
federal hapisanenin ölüm dehlizlerinde
elli yıl boyunca volta atmaya
mahkûm olmuş bir devrimci.
Resimliyorken kadın deniz kıyısında
tuvalini, çömeldi arkasından
kumların üzerine FBI ajanı,
cenaze trenini kaçırın
tabut taşıyıcı,
koyu gri takım elbisesi kirlenmiş,
öpüyordu telsiz telefonunu.

Bir asiye resmeden ressam da
asidir aynı zamanda.
Hayal ediyor yaptığı portrede
siyah, kıvrıkcık saçlarını adamın, kendi portrelerinde
maske takıyor ya da çizmiyor ağzını,
satmak zorunda bütün tuvallerini,
çünkü ciddi bir ders verdi ajan
okuldaki müdüre
eskiden kadının çalıştığı.

Bir asiye üzülen kadın da
asidir aynı zamanda.
FBI ajanı, açık tenli, tuhaf biri
gözetliyor çevreyi.
Kadın yaklaştı ajana
dokunmuştu külden bir sütuna
koyu gri takım elbise şeklinde.
Arzuluyorsa eğer kadın sevgilisini,
temizlemeli parmaklarını
nemli tuvaldeki.

Bir asinin sevgilisi de
asidir aynı zamanda.
Soğuktan titreyince kumsal,
turistlerin tökezleyen, keyifli adımları
çekilince ortalıktan, ajan ve kadın
kaldılar ajan bakışlarıyla baş başa,
adam bekliyordu soğukkanlılıkla
dökülmesini hıçkırıkların,
ağlamak istemiyordu kadın.

Rosa Ramos'un Kırık Penceresi

Chelsea, Massachusetts, 1991

Rosa Ramos uzatırdı saatlerce
musluğa ellerini
akmaksızın soğuk su
hep ateşli tıslama,
mutfak döşemesindeki delikten
fırlardı o sırada fareler
kaçak mahkûmlar gibi.

Ajandı ev sahibi,
izlemek için titreyişini körpe tenin
anahtarı kapıda usulca çevirip
oturma odasına giren
solgun, ölü-yüzlü ama aç bir adam.

Kocası ölmüştü Rosa'nın
El Vocero gazetesinden
öğrendi bunu,
kanın siyah sosu serpilmiş
sırıtan yüzünün fotoğrafı,
bir kurşun şöleni.

Dul bir kadının kimliği olarak
gösteriyor kocasının sürücü belgesini,
gözlerinin üzerinden çatlamış
plastik levhayla kaplı,
sanki kırık bir pencereden
izliyormuş gibi Rosa'yı.

Çıkıyor Rosa bürodan dışarı
avukatından öğrendiği
İngilizce yeni sözcükleri
söylemek için ev sahibine:
Defol. Defol. Defol.

EKMEK MELEKLERİNİ DÜŞLEMEK
1996

Ekmek Meleklerini Düşlemek

İşgalcilerin mülk sahiplerini
kovduğu zamandır şimdi, amiraller gibi
güverte korkuluklarından bakan
ya da banyolarındaki buharın etkisiyle
ayakları yerden kesilen mülk sahiplerini;
şimdi, omuzları şallı mültecilerin
yargıçları sınır dışı ettiği zamandır;
bakışlarını yere, şişmiş ayaklarına
diken yargıçları,
dosyalar damgalanırken
adreslerine;
şimdi zaman, ateşe hazır tabancaların
öfkeli polislerin parmaklarını
su toplattığı; copların avuçlarda
kıymık kıymık parçalandığı
zamandır;
yüz yıl önce linç edilen
kara derili adamların şimdi
geri döndüğü zamandır,
yudumlamak için usulca kahvelerini
katillerinin özür dileyen
torunlarıyla.

Şimdi zaman
sınırları ters akıntı yüzerek geçenlerin,
kaçak vagonlarda titreyenlerin,
borularla, davullarla karşılandığı zamandır,
ilk istasyonda
karşı taraftaki;
domatesleri bağdan koparan ellerin
asmaları filizlendiren toprağın tapusunu söktüğü
zamandır şimdi

konserveler yapan ellerin
göreve çağrıldığı zamandır
sahiplenmek için gürültülü fabrikaları;
tuvaletleri arındıran kezzaptan yanmış gözlerin
sonunda horoz sesleri içindeki bir dağ eteğini,
göçmen ailelerin çileli yolculuklarını
fark ettiği
zamandır şimdi;
hamamböceklerinin yok olma zamanıdır,
bir bebeğin kulağına giren böceği
hiçbir doktorun bulamadığı
zamandır şimdi;
gencecik annelerin
yiyecek kuponları değerlendirirken
altın sikkeler gibi,
kahve kokulu ülkede koparılan başlardan
daha sonra buketler yapacak kılıçlara
beş kuruş bile verilmediği zamandır.

Zaman, o zamandır işte;
kelepçesiz ellerin uzgörüleriyle
çözölmeye başlarsa prangalar;
zaman, o zamandır işte,
kapanan ölüm kampları,
ceset fırınlarından, dikenli tellerden arınmış
bir ülke imgesine dönüşürse;
at üstündeki fatihlerin
çok ayaklı tanrılar olmadığını,
nehirlere süröldüklerinde onların da boğulacaklarını
düşündürürse her başkaldırı,
zaman o zamandır işte.

Ancak, o zaman susturulmuş her ağız,
yıkılmış mezar taşlarına benzeyen dişler,
ekmek melekleriyle dolacaktır.

Kızılboyunlular

Gaithersburg, Maryland

Darnestown Yolu'nda, Scot Gas'ta
benzin pompalayan liseli gençler
kıs kıs gülerlerdi kızılboyunlulara.
Cumartesi geceleri gelirdi Earl,
içkiden mahvolmuş
yüzünü buruşturup
köprüyü geçtiğini söylerdi,
ama midesinde kaynayan viski
nehri üzerindeki köprüyü.
Burnu gibi bir tarafı yamulmuş arabasıyla
ağır ağır turlardı çevresinde pompaların,
dönüş işaretleri vererek amansızca.

Başka bir kamyonet sabahı
ve kızılboyunlular. Kırmızı tulumlarımızı giymiş,
oyalanıp duruyorken gördük yaklaştığını
tangur tungur bir kamyonetin.
Beklemiştik sözleri: Kurşunsuz benzin,
nakit ödeyeceğim, oğlum.
Beklemiştik favorili ırgatı da
saçları arkaya taranmış.
Ama bizler, yeni diplomaları evlerde çerçevelenmiş olanlar
asla beklememiştik kadını.

Eriyip başından akmış, plastik,
mor bir maskeydi sanki ucube yüzü,
yangınla dağlanmış, yara izleri içinde,
liseli gençlerin gözücuyla bakıp geçerek
kendisine bir karnaval yaşatan yüzü.

Kimse almıyordu pompayı. Acemi erler birliğinin, bizim,
kırmızı tulumlarımız içinde dikildiğimizi fark etti ırgat.
İzliyorken bir yandan bizi, yaslandı kıcına kamyonetin,
öptü kadını. Öptü tepeden tırnağa,
mutlu, çirkin yüzünü, öptü dudaklarını,
ben, benzini pompaladım, ön camları sildim,
yağına baktım motorun, ırgat hâlâ öpüyordu kadını.

Ülserli Bir Tanrıya Kurbanlar

Chelsea, Massachusetts

“Bayan Lopez, ödemiyor kirayı,
çıkarmak istiyoruz,”
dedi ev sahibinin avukatı,
oynuyorken hukuk okulu yüzüğüyle.
Bir çevirmen istedi yargıç,
ama gitmişti bütün çevirmenler
İspanyolca karanlık işler çevirmeye
ikinci kattaki
ağır ceza duruşmasında.

Bir gönüllü kalktı ayağa çevirmenlik için.
Çektiği resimleri son kozu olarak
gösterdi çevirmene Bayan Lopez,
buzdolabının bitişiğindeki
tutkal tuzakta kıvrılmış fare resmini,
tuvalette donmuş suyun resmini,
bir kapı resmini, tokmağı kırık.
(Bunlar için mi kira vereceğim! Yasaları
biliyorum, söz istiyorum,
diye fısıldadı.)

“Söyle ona, kirayı ödemek zorunda,
yoksa on gün içinde çıkacak evden,”
dedi yargıç, kalktı sonra,
kalktı peşinden diğerleri,
terk ettiler kürsüyü. Karıştı
ansızın duruşma salonu
kapanırken bu konu:
davanın yazmanı
topladı dosyalarını,
ögle yemeğine gitti mübaşir.
Dikiliverdi kürsünün önünde Bayan Lopez,

tutuyordu hâlâ elinde resimler yelpazesini
ülserli bir tanrının yemek
istemediği bir kurban gibi,
yüzünü Lopez'e usulca dönerken
boğazında
ateşten kabarcıklar
duyumsamıştı çevirmen.

Benim Yerel Giysim

Ziyarete gelirken,
dedi varoş okulundaki
bir öğretmen,
kendi giysini
giymeyi unutma.

Ama, ben bir avukatım,
dedim.
Çizgili bir takım elbise
kendi giysimdir benim.

Anla, dedi öğretmen,
bir Porto Riko giysisi.

Guayabera gibi mi?
Gömlek mi? dedim.
Ama, Şubat ayı.

Öğrenciler, dedi
yerel bir giysi
görmek istiyor.

Gittim böylece
varoş okuluna,
balıkçı yaka kazağımın üstünde
işlemeli, kısa kollu
guayaberayla,
çocuklar, dedim, işte
kültürel uyum.

Babamın Ellerindeki İz

Frank Espada için

İş vermezmiş bira şirketi
Siyahlara ve Porto Rikolulara,
bu yüzden katılmış babam Schaefer Bira'nın
grev hattına, New York Dünya Fuarı'nda,
köpeksi düşmanlıkla bakan kalabalığın ortasında.
Ancak aynasızlar, korumak için biraları
sallamışlar kelepçeleri, sopaları,
sonra yok olup gitmiş babam.

1964 yılı, bira içmemiştim hiç,
kimse bahsetmemişti bana pankartlardan
bira fabrikası korumalarının yırttığı.
Biliyordum ölen neydi: parazitler
sarmış bir kedi, atılmıştı
koridordaki çöp fırınına.
Biliyordum babam da ölmüştü.
Suskunlaştım, buğulandı gözlerim, soruları
dinlemeyen durgun bir çocuk oldum okulda.
Oturup çalıştım ayna gibi çerçevelenmiş fotoğrafına
babamın, onunkinden daha siyahtı benim yüzüm.

Günlerin ardından göründü babam eşikte,
gülüyordu altın kaplama dişiyile.
Ölmemişti; gerçi öğrenecektim
Porto Rikoluların ara sıra hapiste öldüklerini,
nedenini kimsenin bilmediği yaralarla,
şişkin gözleri kapanmış şekilde.
Öğrenecektim o "boykot"un
bir çocuğun saç stili olmadığını,
öğrenecektim grev hattı çizebileceğimi
bir bildirinin boş tarafına.

Geri dönmüştü babam o gün
ölüler ülkesinden
F-14 apartmanı asansörüne biniyormuş gibi kolayca,
sadece izlemekle kalmıştı fabrika korumaları
hayal kırıklığı içinde sarhoş sarhoş.
Yokluyordum babamın ellerini
görmek için mucizenin izini.

Usta Yalancı Cellatlarıyla Karşılaşıyor

Nelson Azoocar için, Valparaiso, Chile

Usta yalancı
cellatlarıyla ilk kez
darbeden sonra
askeri mahkemede
karşılaştı.
Bostan korkulukları gibi kaskatı
subayların huzurunda,
listeden çağrılan
her bir isimle gittikçe kibarlaştı,
unutkanlaştı: “Hayır, efendim. Hayır, efendim.”
Duvarda General Pinochet portresi,
bıyıklı, gözlüksüz, bakıyordu dik dik.

Usta yalancı o gün döndü evine,
ama kızıla boyamışlardı Şili sularını
kızıl şarkıların şarkıcıları,
akıntılarda yüzükoyun,
gece nöbeti tutmuştu cellatlar
alevden piramitleri üzerinde kitapların,
sahte pasaport düzenlendi bu yüzden
Şili’den ayrılma planıyla birlikte.
Dalgalar, oralarda bir yerde gümbür gümbür
dua okuyorlardı onun için
keşişler korusu gibi.

Usta yalancı
cellatlarıyla
ikinci kez
iskelede karşılaştı,
gemici paltosu giymiş, kamburu
çıkılmıştı sırtındaki çuvalla.
Bir namlu dürttü boynunu,

çıt etti mermi yatağı,
canı sıkılmış bir çavuşun
çıtlatması gibi parmaklarını.
Deniz Taciri damgalı pasaportuna
güvenmemişti muhafızın biri
sallıyordu diğer elinde
arananlar listesini.

“Benim adım o listede yok,”
dedi usta yalancı,
sayfa boyunca
parmağıyla ağır ağır
sözcükleri izlerken
celladı,
patlayıp namlu izi bırakmıştı
kontROLSÜZ tabanca,
pasaportu yanmıştı sadece.
Deniz aslanları, oralarda bir yerde,
köpüklerden çıkıp kıyıya yürümüşler,
beklemişlerdi onu bütün gece.

Usta yalancının
cellatlarıyla
üçüncü kez karşılaşması
annesinin evinde oldu.
Artık, listedeydi adı,
askerler itivermişlerdi tüfekleriyle onu
öylece don gömlek,
kamyonete,
hiç değilse pantolonlu saygınlığını
vermek istiyordu
kaldırımında ailesi ona,
dinliyordu komşular, bükük boyunlarıyla.

İdam mangasına giden yolda,
her bir kafatasının beyinleri sel gibi basan
mürekkepli kurşun lekelerini hatırlattığı
çıplak bir tepe üzerinde,
yalanlar kıvırıyordu usta yalancı,
tanıdığı bir albayla ilgili,

arka bahçede ızgara yaptıklarını,
kızıyla flört ettiğini söyleyerek,
hava atıyordu
diğer mahkûm yoldaşlara
yeterince sesli bir şekilde
meraklı cellatlar inansın diye.
Geri döndü kamyonet,
hapishaneye bırakarak onu,
gözetleme deliğinden hava almak
ya da plastik bir kavanoza işemek için
bir odada itişip kakışan otuz kişiyle birlikte.
Oralarda bir yerde, onun için kaynıyordu okyanus,
sanki dev bir ahtapot katlamıştı kendini
amirallerle dolu bir savaş gemisinin çevresinde.

Kefaletle serbest kaldıktan sonra
yeşil dalgalar alıp getirdi onu,
Şili'den gizlice kaçan usta yalancıyı.
İnsan, usta bir yalancı olmak zorundadır, diyor.
Dumanı tüten kahvesinin sığınağında
üç kez tekrarlıyor bildiğini,
yalanın ne olduğunu,
kimler olduğunu yalancıların.

Titreyen Kukla

Büyükbabam kaçırvermişti gizlice
sağlık ocağından,
dolanıp durmuştu Brooklyn’de
buluncaya kadar bizi,
yıl 1959.

Anlayacak yaşta değildim o zaman:
kamburu çıkmıştı, felçliydi
ilk kez görüyordu beni,
bir kukla oynatıyordu
titreyen elinde,
kocaman büyüyordu kukla
yüzüme yaklaştıkça. Çılgılığı kopardım,
kayboldu gözden hemen.

Kral Parkı adlı
akıl hastanesinde
unutkanlık hastasıydı büyükbabam,
ağzının ceplerinde
tükürükler olan.
İçki ve hastalık,
bir beyin bırakmıştı ona
doktorların bir gün bir kavanoz içinde
inceleyecekleri;
isimlerimizi bilmediğini
söylediler.

Titreyen kuklanın ardından
görmedik onu bir daha
ama, göstermişti annem
1930'larda çekilmiş fotoğrafını:
saçları, ortadan ayrılmış, parlak,
horoz sıklet bir duruşla
elleri kıpırtısız.

On beş yıl sonra
kanserli bir telgraf geldi
biniverdi annem
hastaneye giden
banliyö trenine.
Açınca kapısını odanın
seslenmiş anneme
belleğini yitirmiş adam:
“Marilyn.”

Benimkine Benzeyen Bir Yüzle Resmedilmiş Pinyata

Bodrum katta oturuyordum kardeşim yuvaya döndüğünde,
kupkuru bağrını kapatan gömleği yoktu.
Bir kavgaya tanık olmuş nehrin kıyısında,
birinin arabasından aşırılmış kasetler,
koltuk altına sıkıştırılmış kırık bir şişe
ve fişkırان kan, öyle ki yaranın üstüne sarılan
kardeşimin gömleği de koruyamamış
ölümden ödü kopmuş çocuğu.
Nehrin kıyısında kaldı kardeşim o yaz,
ılık şarap içti, esrar çekti elden ele,
böbürlenip durdu buzdolabındaki etlerle
bekçisiz depolardan yağmaladığı.

Babamın cüzdanındaki paraları kendi ceplerine
tıktırırken görmüştüm kardeşimi. Babama söylersem
uyurken ekmek bıçağını kaburgalarım
saplayacağına dair yemin etti.
“Dene de göreyim,” dedim. Mutfağa yönelince
bir kan dalgası parçalandı alnımın odacıklarında.
Çekiverdim hemen saçlarından,
güm güm ediyordu kafası duvarda.
Görmek istiyordum yıkadığını kanın
beyninin kıvrımlarını;
Kırmak istiyordum benimkine benzeyen
bir yüzle resmedilmiş bu pinyatayı.

Yalnızca şaşkınlık durdurabilirdi beni.
Şaşırtıcıydı babamın görünmesi.
Örümcekler kadar tehlikeli elleriyle
dikilmiş karşımızda bir adam, bağırıyordu.

Yirmi yıl geçti aradan, uyuyamıyor kardeşlerin biri
bekliyorken diğeri. Bekliyorum ben onu,
tenimde usulca kayıp giden soğuk bıçağı.
Bekliyor o da beni, parmaklarım saçlarında,
bitirmem için açıp kırmayı,
benimkine benzeyen bir yüzle resmedilmiş pinyatayı.

Otobüste Uyumak

Nasıl da birikiyoruz alacakaranlığında otobüs duraklarının,
paltolarımıza bürünmüş oturuyorken nasıl da büzülüyoruz,
nasıl da bekliyoruz hoparlörün duyurmasını
otobüslerin gideceği zamanı,
güm güm nasıl da vuruyoruz içecek makinelerine
yutuverdi diye bozuk paramızı,
nasıl da şaşıyoruz kendi yüzlerimizin görüntüsüne
beyaz ışıklı banyo aynalarında.

Nasıl da unutuyoruz Alabama otobüs duraklarını,
Birmingham'la Montgomery arası,
nasıl da terk edilmişlerdi Özgürlük Yolcuları
kavgaya çağıran çetelere, sonra nasıl da körpecikti yüzleri,
nasıl da yamulmuştu o yüzler çürük meyveler gibi,
ağızlarında kırılmış dişleri nasıldaydı arıyordu parmaklar,
yolcular, Afrika'nın, Avrupa'nın torunları,
nasıl da devam etmişlerdi yolculuklarına
avuçlarını açmış ağlarken çeteler yırtına yırtına
ayırımcılığın müzelik yasalarına.

Nasıl da unuttuk on yıl önceki Biloxi'yi, Mississippi'yi,
hiçbir tanışın kameralara konuşmadığı yeri,
Nasıl da atılmıştı polis zoruyla otobüsten
asker üniformalı Siyah bir adam
arka koltukta oturma geleneğine karşı gelince,
barıştırmaya yargıncı nasıl da karar vermişti bir hafta hapsine,
sonra dönmüştü yatağına bir kadeh viskiyle,
nasıl da uyuyamamıştı kara tenli asker
dinliyorken gardiyanların sinsi adımlarını,
mırıltılarını kâğıt oynayan cellatların
kendi cellatları olacaklardı belki.
Adı yoktu listede;

anlatmadı yıllardır ailesine.
Anlatmıştı nasıl da bana, hatırlıyorum hâlâ.

Dimdik nasıl da uyukluyoruz otobüslerde,
kulaklıkların cızırtılarıyla
nasıl da karşılıyor bizi gece,
başka bir kuşağın alkışları, şarkıları
nasıl da duyulmuyor
uzak bir radyo gibi,
gidiyorken alnımız
camlara düşmüş şekilde,
nasıl da uyuyoruz, uyuyoruz nasıl da.

Küreğin Anlamı

*Barrio Rene Cisneros,
Managua, Nicaragua, Haziran-Temmuz 1982*

Burası diktatörün arazisiydi
devrimden önce.
Diktatör sürüldü artık kent mezarlığına,
sınırdaki kamplarda kuluçkaya yatıyor ordusu
ve topraksızlar topluluğu
binlerce barakayla nakışlıyor toprağı,
fırtına vurgunu her bir dülger
çakıyor bir avuç dolusu çivi.

İşte, çukurlar kazıyorum. Kazıyorum, çünkü geçen hafta
bir cenaze gördüm Managua sokaklarında,
kırmızı, siyah bir bayrağa sarılmıştı tabut,
öyle usulca taşıyorlardı ki tören askerleri
ses bırakmıyordu sanki
çakıllı yolda ayakları.
On sekizindeydi, sınır devriyesindeyken,
diktatörün askerlerinden keskin bir nişancı
ensesinden vurduğu zaman onu.

Kazıyorum, çünkü dün
fotoğraflar gördüm duvarlarda:
köylülere okuma öğreten
lise kıyafetleri giymiş
gönüllülerin görüntüleri,
defterler arasında ekmek gibi
ezilmiş bir alfabeyi ağaçlardan
sisin hiç kalkmadığı yerlere taşıyan.
Sıtmanın, aç gözlü nehirlerin,
diktatörün askerlerinin
öldürdüğü bütün ölümler,
üşüşüyorlar cahil köylere,
mısırları yağmalayan kuşlarla dolu bir gökyüzüne benzeyen.

Kazıyorum, çünkü bugün su boruları döşenmemiş
bir mahallede bir kadın gördüm
sarı bir elbise giyen,
tırmanıp giriyordu bir varilin içine
yıkamak için kendini,
elbisesiyle birlikte,
avuçlarını kullanıyordu tas gibi.

Kazıyorum, çünkü bugün bir portakal suyu
içmek için bıraktım kazmayı. Camdan yoksun
bir ülkede saklamıştı çocuk değerli şişeyi,
sıvıyı buz dolu plastik bir kaba döküp
tıkamıştı sonra samanla deliği.

Kazıyorum, çünkü bugün kilden bir tasa
takıldı küreğim, yüzyıllar kadar eski,
aynı toprakla nemlenen
antik parmakların sanatı,
kusursuzdu tas, kenarındaki çatlak dışında.

Kazıyorum, çünkü taşıdım çöpleri,
benzini pompaladım, kâğıtları kestim,
sattım kapı kapı ansiklopedileri.
Kazıyorum, kazıyorum arka cebimdeki
pasaport kaplanıncaya kadar tozlarla,
çünkü, çalışıyorum işte, hem hiçbir şey için,
her şey için hem de.

Bar Fedaisinin İtirafı

Biliyorum kovboy filmlerini,
eğreti merdiven parmaklıklarına
karın üstü çakılan dublörleri
ya da çivisiz sandalyelere çarpan.
Ara sıra bu şekilde olurdu işim.
Kırık bir kemik parçası duruyor hâlâ
sağ yüzük parmağымda
çünkü, insan kafatası
daha serttir bir yumruktan.

Çoğu zaman nöbet tutardım kapıda,
kafataslarını düşlerdim müşterilerin
ağızına kadar alkolle dolu
kendi miğferlerinde boğulan dalgıçlar gibi.
Eğilir, sallanırdı başları,
uyumamak için kayardı dirsekleri
bar tezgâhında.
Toplardım paltolarını. Şapkalarını bulurdum.
Yığardım üst üste yalnızca benim görebildiğim
özel eşyalarla dolu kâğıt çantalarını.
Adreslerini sorardım, memleketlerini.
Taksi çağırırdım,
kollarını omuzlarıma kaldırıp
sürüklerdim merdivenlerden aşağı.

Bir yüz uyandırıyor hâlâ beni bazı sabahlar.
Hatırlıyorum o yüzün düştü düşecek, siyah
çerçevele gözlüklerini, kirli saçlarını.
Hatırlıyorum ellerini pençelere dönüştüren,
gülünç, titrek bir öpücükte
ağzını yamuklaştıran felci.
Hatırlıyorum okuduğu yığın yığın kitapları
içmekten kurtulamadığı biralarla.
Hatırlıyorum bar tezgâhına yaslanmış
solgun alnını. Bir keresinde tıpa burgusu gövdesini
sürüklemiştim usulca merdivenlerden,
bastırmıştım göğsüme,
diğer elimde kitapları, çekip giden
taksiciyi görebilmiştim sadece.
Seslenmiştim arkasından uzaklaşan dumanın,
tutmaya çalışmıştım onu kitaplarla, güçbela sırtlayıp
çıkarmıştım yukarı, taksi çağırmıştım yeniden.

Sinemalı barlar yok artık. Kırık masalarda kartal duruşlu
gövdeleri sürükleyen uzun boylu yabancı yok.
Kahraman yok, aparkat yumruklu, onları nakavt eden,
nakavt edilmedim ama ben. Çıkardım hayatımdan hepsini.

Huelga

Cesar Chaves'e, 1927-1993

Fırtına yemiş, topaksız toprak,
şu siyah yüz nedeniyle;
yağmura aç dere yataklarıyla halkalanmış
gözler nedeniyle;
sendikaların kara kartalını uçuran
bir küreğin çevresindeki ırgat parmaklar nedeniyle,
pankart olmuştu o kürek, bayrak olmuştu;
direniş sözcüğünü bir hayır duası gibi söyleyen,
sanki bir tanrı adıymış gibi övgülerle
Huelga diyen ses nedeniyle:

Şaraptaki kızılık yakıyor
ışığıyla gözlerimizi,
yuvarlaktır üzüm, dünyaya benzer daha çok
gümüş bir dolara değil.

Onun Takım Çantası

*Ketherine Gilbert Espada'ya
Boston, Massachusetts*

Acemiydi şehirde, öylesine
acemiydi ki bir bıçak seti
satın almıştı bir zamanlar
bagajından bir arabanın,
ilk yıkamadan sonra
görmüştü paslandığını.
Turistlerle buluşurdu
hediyelik eşya pazarında.
Ama, marangozdu kadın
sosyal merkezde çalışan,
Dorchester Caddesi'nde,
beysbol sopalı adamların
son göçmenleri kovaladığı,
hatta, özgürlükçülerin
kırmızı ışıktaki camları
kapadığı yerde.

Dorchester Caddesi'ndeki araba
izlemişti onu bir gece
yürüyorken metroya.
Laf atıyordu adam, hem direksiyonu
tutuyor hem de sataşıyordu kadına
sendelerken sarhoş gibi
kaldırımında araba,
düşürmüştü onu tuzağa,
duvarla çamurluklar arasında.
Biliyordu, güm güm atıyordu kadının göğsü;
buydu kalp çarpıntısının nedeni,
çıkıyorken arabadan adam.

Ama, marangoz
açıverdi takım çantasını,
çekip kaldırdı bir çekici,
bir çivi çıkmıştı sanki
kaşları arasından adamın
çakacaktı balsa tahtası alnına.
Ah, ürkek güvercinler gibi elleri
uçuyordu yüzünün üzerinde
geri çekilip
kapatırken camı.

Paslanan indirimli bıçakları geçti,
pahalı hediyelik eşyaları geçti,
titrediklerini gizlemek için
beyzbol sopalarına, direksiyonlara
sımsıkı yapışan adamları geçti
yürüdü Dorchester caddesinden aşağı
sallaya sallaya takım çantasını.

Baykuş ve Yıldırım

Brooklyn, New York

Ek maddelerde evcil hayvanlara hayır,
yazıyordu kira sözleşmesinde,
mülkiyeti yasaklanmış semenderler
büzülmüştü yastığımda bir gece içinde.
Hatırlıyorum bir Siyam kedisini, kayıp düşmez
olduğu söylenmişti bana, düşüverdi pencerenin ucundan,
kırmızı bir bohçaya dönüşmüştü
kapıcının kollarına sığmayan.

Baykuşun tutuklandığı gece
böyle gerçekleşti adalet.
Çıkmıştı üst kata,
14-E apartmanının açık penceresinden girip
girişi boydan boya geçerek,
kornişi eğiveren ağırbaşlı, soluk benizli bir kuş.
Televizyonun kıkırdayan uyanıklığında,
çeviriyordu başını, kara gözlerini.
Polis çağrıldı ve bir at battaniyesi atıldı
üzerine kuşun, tekmeleyen bohçanın.

Çok geçmeden yıldırım iniverdi binaya,
vurdu 14-E apartmanını, kırık bir kolyedeki
boncuklar gibi savurdu çatıdaki kiremitleri.
Bembeyaz patladı gökyüzü gürleye gürleye.
On yaşındaydım, penceredeydim, o zaman öğrendim
annemin dinsel dergilerindeki adam değildi Tanrı,
parmak uçlarıyla ölümcül alınlara dokunan,
imzalar veren bir atletin iğreti gülüşüyle.
Bir baykuş olmalı Tanrı,
içi boş kemiklerden akan bir enerji olmalı,
ak bir kanat olmalı binaları süpüren.

Artık Akçaağaçlara Dönüşmüş İnsanlar

Kırmızı akçaağaçları görünce
yaprakları kadar kırmızı
bir ayakkabı ustası gelir aklıma
bir de bir balık satıcısı,
Massachusetts eyaletinde
elektrikle idam edilen.

Kırmızı akçaağaçları görünce
ateş ağaçlarının kırmızı çiçekleri gelir aklıma,
bileklerinden zincirlenmiş
ateş ağacı gibi iki şair gelir,
protesto ettikleri için hücum botlarını
San Juan Koyu'ndaki.

Ateş ağaçlarını görünce
büyükannem gelir aklıma,
onun adı gelir, Katalanca kırmızı demek,
İspanya'da bir savaş gelir,
bozuk tüfeklerle yürüyen
isimsiz işçiler sonra.

Büyükannemi görünce,
görünce onun adını, Katalanca kırmızı demek,
sendikacılar gelir aklıma,
mezar taşsız mezarlarında
kırmızı akçaağaçların
köklerini besleyen.

Dikilip dururken bir dağda
görebiliyorum asırlık kırmızı akçaağaçları
mahkûm anarşistlerin elleri olduğunu düşünüyorum
kırmızı yapraklarının, kırmızı çiçeklerinin gözleri olduğunu,
zincirlenmiş şairlerin ağızlarını hatırlatıyorlar bana
tepelerindeki kırmızı çelenkler.

Görüyorum kaldırıyorlar yukarı
kırık tüfekler gibi dallarını
artık akçaağaçlara dönüşmüş insanlar.

CEHENNEM MUTFAĞI'NDA
MAYA BİR GÖKBİLİMCİ
2000

Cehennem Mutfağı'nda Maya Bir Gökbilimci

9. Cadde, Batı, 48.Sokak, New York, Ekim 1998

Yangının çıktığı Cehennem Mutfağı'ndaki lokantanın üstünde,
kocaman yılanlar gibi hortumlar taşıyan itfaiyecilerin üstünde,
geceyi lekeleyen dumanların parmak izlerinin üstünde,
saygın tavırlarla ona seslenen kalabalığın üstünde,
itfaiye arabasının ve yükselen merdivenin üstünde,

dayanmış dirseklerini üçüncü katın yangın merdivenine,
bronz tenli, siyah saçları örgülü, deri ceketli bir adam,
Cehennem Mutfağı'nda Maya bir gökbilimci,
kalabalığa *geri çekilin* diye bağırarak
itfaiyecilere şöyle bir gülümseyip izliyor
dumanların parmak izlerindeki sarmal saman yollarını,
içiyorken sigarasını.

Benim Adım Espada

Espada: kılıç demek İspanya'da,
dökülmüş ateşlerde çekiç sesleriyle,
miğfer başlıklı savaşçıların adı
çamurdaki atların curcunasından geçen,
taş bir tabutta düş gören yüzün adı,
taş kabzaları saran ellerin adı.

Espada: kılıçtır el Caribe'de, ince uçlu
denenmiş yerlilerin karınlarında keskinliği, denenmiş
kaçak bir köleyi yemiş köpek gibi kan yalayan çelik dilde,
denenmiş haça çivili tanrıdan daha görkemli bir tanrı üzerinde
biçim verilmiş zincirli köleler tarafından örslerde,
şeytansı yaratıkların iç organları kadar kırmızı ve dolaşık.

Espada: Taino'da ya da Kongo'da kutsanan yerlilerin
papazların ve kâhinlerin havlayan dillerinde
kekeledikleri ad, kanın bir İspanyol'un boğazından
parmak ucundan sızar gibi sızdığı nabız atışlarıyla
parmağını bıçağa bastıran kölenin adı, samanlar arasında
isyan için saklanmış süvari kılıcının adı, şahlanan kılıcın
kafasını uçurduğu kölenin adı, hatta hizmetçiler, ortakçılar,
o kölenin ölmediğini, geceleyin beyaz bir ata bindiğini,
kılıcının bir meşaleye dönüştüğünü, efendisinin uyuyamadığını,
yastığının altında bir bıçak olduğunu fısıldasalar da birbirlerine.

Espada: kuzeni satırın, kuzeni köylü palasının, bir köylünün
sırt kemiğine benzeyen şeker kamışlarını ortasından yaran,
kuzeni bir muz kabuğunu soyan mutfak bıçağının.
Kılıçlar kıpırtısız, onların gezegenlere benzeyen
kabarcıklarını incelesinler diye kasaplar ve aşçılar,
göz atsınlar diye babalarının, süvarilerin ellerine,
çizsinler diye annelerinin, ev kölelerinin ellerinin haritasını.

Espada: kılıçtır Porto Riko’da, soyadıdır demir iskelelerden
yapraklar gibi düşen malalarına küfreden duvarcıların;
seğiren elyazılarıyla şiirler yazan öğretmenlerin;
bir kölenin bakışını, bir fatihın sakalını bıçakla yontan oymacının;
soyadıdır kan tüküren ayakkabıcının, öksürenleri
görmek için fener taşıyan deli kadının;
soyadıdır hasır şapkasında sayı melekleri yaşayan kumarbazın;
hapishane duvarında kanayan kurtarıcının,
sesini herkesten önce duyan vaizin,
soyadıdır yontucunun, kuşların görüntüleriyle şaşkına dönmüş,
kanatlar filizlenirken alından, ateşte pişmiş, kil kanatlar.

Öyleyse, taş bir tabutta düş gören yüz,
geceleri beyaz bir ata binen kılıçlı köle,
fısılda adımı benim, anlat adımdan aldığın tadı: Espada.

Meksikalı Taksi Sürücüsünün Onu Terk Eden Karısına Şiiri

Brooklyn Köprüsü'nde beklerken
trafikte,
bir şiir yazmalarını istedim
şairlerden sana,
taksimın arka koltuğunda.

Ağaçlara mı yoksa aya mı
benzediğini sordular
senin.

Hayır, dedim
köprü gibidir benim karım,
trafik yoğunsa
zaman bulurum
nehirdeki kayıkları
izlemeye.

Şükran Günü

Karımın ailesiyle geçirdiğim ilk Şükran Günü'mdü, oturuyorduk yemek odasındaki boyalı çam masada. Öksürmüştü odun sobası, annesinin duası sırasında: Amen ve devrildi kayık tabağım üzerine yeni örtünün. Bakıyordu babası ezilmiş patateslere, beyaz bir savaş gemisi görmüştü et suyunda yüzen. Gözleri hâlâ patateslerde, konuşmaya başladı kendi kendine okyanusun millerce uzağında ateşlenen yeni Deniz Kuvvetleri füzeleriyle, bir savaş gemisinin bacasından onların nasıl içeri girdiği hakkında. “İşte, Kore’de” dedi “ bir topçuydum ben, oradaki insanlar kimchi yerlerdi, kötü kokardı gerçekten.” Kimsenin soslu soğan yahnisi yemediğinden yakındı annem. “Ye, Baba.” Göz kürelerine benziyordu soslu soğanlar, “Keşke, böyle füzelerim olsa” dedim. Güldü babam, 1950’lerin korku filmlerindeki çılgın bir bilim adamı gibi, füzesi olmadığını, ama kendi topu olduğunu söyledi bana. “Yer elması tatlısı ye, Baba.” Sınırından tısladı annem, sanki barda karşılaştığı Porto Rikolu bir kapıcıya askeri donanıyla ilgili sırları söyleyen sarhoş bir CIA ajanıymış gibi babam. “Ustayım ben. Kendi topumu kendim yaptım,” dedi, terk etti masayı. “Babamın ailesi, burada, Connecticut Valley’dedir 1680’den beri,” dedi Annem. “Bir zamanlar yerliler vardı çevrede, ama gittiler.” Kızıyla flört etmeye başladığımda yarısı-Kara, diye seslenirdi bana Annem, şimdi o kaşıklıyordu benim tabağımdaki yer elması tatlısını. Tırtıkladım yer elmalarını. Şükran Günlerimi hatırladım, Bronx’daki, fasulyeli, muzlu, hindili pilavı, kasetçalardaki bugalu dansına eşlik eden ya da büyükanneimin İspanyol şakalarına, mutfakta, kahkahalarla gülen kuzenlerimi, kentte kaybolmuş bir ateş böceği gibi yanan sigarasının kızartısını. Yıllardır Şükran Günlerinde kuru fasulyeli, hindili pilav yediğini sanırdım herkesin. Babam, dönmüştü masaya bir topla, tutuyordu siyah, çelik bir varili. Sordum, “Patlar mı bu top?” “Mezar taşlarını hedefleyerek arka

bahçede ateşlerim onu,” dedi, “O mezarlık, işgal etti ekilecek tüm arazilerimizi Büyük Bunalım’da. Şimdi, evlerimiz kaldı sadece.” Baktı dik dik, bir şey demedi, yukarı çevirdi bakışlarını ansızın, gıdıklarmış gibi bir hayalet kulağını. Güldü, “Topu ateşlediğimi görmek ister misin?” “Baba, tatlıyı yedikten sonra ateşle”

dedi Annem. “Ateşleyeceksem önce top mermilerini çıkarmamı” söyledi bana. Tepetaklak etti topu, düşürdü mermiler varıldan güm diye yere yuvarlanarak boydan boya, çizgili, kahverengi kilim üzerinde. Büyükanнем, şükretti hindinin butlarına, Kongo Gray papağanını beslemek için eve yemek getireceğim artık, dedi. Yürüdüm Babam’la birlikte arka bahçeye, geçerek kapıdaki ve Konfedere plakalı kamyonadaki kurşun deliklerini.

Çevirdi topu bahçe çitinin diğer tarafındaki mezar taşlarına. “Birine bu şekilde isabet edersen hemen ölür” dedi.

Yarısına kadar barut tozu doldurdu topun içine, ateşledi fitili. Çılgılığı koparmıştı Annem yemek odasından, “*Baba, yapma!*” Ardından gümbürdedi savaş alanı ayaklarımın altında. Sallandı başım. Mezarlığın üstünden yükseliyordu duman. Gülüyordu Babam.

Düşündüm: İlk sarhoş Yolcu, ilk Şükran Günü’ndeki topu böyle uzun uzun ne zaman anlatmıştı—
Kızılderililerin gittiği gün.

Bir Gitar Olarak Babam

Kalp doktoru yeni bir ilaç
tedavisi önerdi babama,
söyledi sonra çalışmayı
bırakmak zorunda olduğunu.
Bırakamam, dedi babam:
İzin vermez ev sahibi.
Kalp hapları zarlardır
ellerinde babamın,
ayın ilk günü paraya
ihtiyacı olan kumarbazın.

Gece vakti öldü annesi,
uzak Porto Riko'da,
yatağından fırladı babam,
güm güm vuruyordu kalbi
tahliye duyurusu getiren bir adamın
kapıdaki yumrukları gibi.
Dakikalar sonra
kekeliyordu telefon
onun ölüm haberiyle.

Bazen bir gitar olarak
hayal ediyorum babamı,
göğsünde bir ses deliği
parmaklarımın arasında
notaların zonkladığı.

Rosenberg'lerden söz et, diyor yargıç.

Yürüyecekler onlar gövdelerindeki reklam panolarıyla,
pankartlarla, bizim uyuşuk, ölümcül uz görülerimiz arasında.
Fısıldayacaklar hapisane mektuplarını, can çekişen seslerle,
bu yüzden açıyoruz radyoları, uzaklaştırmak için seslerini

hıştırtılarla,

ne ki akın edecek sessizlikleri üzerimize, döveceğiz havayı,
bağırarak milyonlarca sineğin kulaklarımızın kıvrımlarında
dolaştığını.

Solgun, yuvarlak yüzleri sürüklenip geçecek metrolardan,
maçlardaki kalabalıklardan, birinin gözlükleri, diğerinin şapkası.

Kucaklaşırken göreceğiz kelepçeler düğümü içinde,
lanet edeceğiz hiçbir şey izleyemediğimize.

Gözümüze ilişecek televizyondaki elektrikli sandalye,
basacağız çığlığı İsa İsa İsa, yadsıyacağız sonra çığlığımızı,
deri kayışların dokunaçları okuyorken
onların ten haritalarını.

Ortak, beyzbol isimlerini duyacağız oğullarının,
kiralık, yıkık dökük bir evin penceresinden çağrılan,
ağlayacağız sonra niçin öldürüldüklerinden habersiz.

Bakamayacağız 6:19'u gösteren saatlere,
çünkü, saat 6.19'du idam edildiklerinde,
dişler gibi serttir sayıları 6.19'un.

Bunlar on gerekçedir, diyor yargıç.

On birinciye ihtiyacım var. Bir gerekçe daha ver.

Yüzüm kızarıyor. Bakıyorum masanın altına.

Dosyalarım yok, klasörlerim yok,
sarı bloknotlarım yok, notlarım yok.

Casusluk, elektrikli sandalye, bunlar uzmanlık
alanlarım değil. Bir kira avukatıyım ben.

On birinci gerekçeyi tartışmak için
hazır değilim.

Erteleme istiyorum.

Yasal görüş bildireceğim
on birinci gerekçe üzerinde.

Hayır, diyor yargıç, gülümsüyor sonra.

Teşekkür ederim, sayın yargıç, diye geveliyorum.

Salonda, görüyorum siz, onların oğlu, oturmuş
bekliyorsunuz bir sırada. Çocuk değilsiniz 1953 yılındaki gibi.
Yargıcın sakalı gibi ağarmış sakalınız.
Yıllar önce karşınızdaki sinemada yanıp sönerdi
ışıkları bu mahkeme salonunun.

Yargıçlar on birinci gerekçeyi istediler, diyorum size.
Biliyorum bunu, diyorsunuz, biliyorum kırk beş yıldır.
Cellatlar bilirler on parmak vardır ellerimizde.
Bu yüzden isterler on birinci.

Diyorum öldürürler bu durumda hepimizi.
Şu anda değil, diyorsunuz, beni geçip bakarak gözücuyla
kapıları kapatan mübaşire.
Şu anda değil.

ALABANZA
Yeni ve Seçme Şiirler
1982-2002

Alabanza: Yerel 100 Şubesi Şükür Duasında

Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırıda restoran camlarını silerken yaşamlarını yitiren Ulaşım İşçileri Sendikası'nın New York Şubesi Yerel 100'ün otel ve restoran işçisi 43 üyesi için.

Alabanza. Şükürler olsun dazlak kafalı,
omzundaki dövmede Oye yazan aşçıya,
yüzyıllar önce korsan limanı Fajardo'dan
gelen mavi gözlü bir Porto Rikolu.
Şükürler olsun Fajardo deniz fenerine, denizlerin
esmer ölülerine dualar etmek için titreşen ölgün muma.
Alabanza. Şükürler olsun Roberto Clement'in anısına giyilen,
aşçının sarı, korsan şapkasına,
ağızları deprem külleriyle dolanlar için Nikaragua'ya
yiyecek taşıyan uçağı yanarak çakılmıştı okyanusa.
Alabanza. Şükürler olsun mutfak radyosuna, fırından
önce tıklardı düğmesi, ekmeğin huzurunda kabarırdı
şarkılar ve İspanyolca. Şükürler olsun ekmeğe. *Alabanza.*

Şükürler olsun yüz yedinci kattan Manhattan'a,
antik bir akvaryumun camlarından görünüveren Atlantis gibi.
Şükürler olsun mutfaktaki göçmenlerin gözlerini kısıarak dünyalarını
görebildikleri, ulusların ilahilerini duyabildikleri kocaman camlara:
Ekvator, Meksika, Dominik Cumhuriyeti,
Haiti, Yemen, Gana, Bangladeş.
Alabanza. Şükürler olsun ocaklar üzerinde
masmavi gazların yandığı sabah mutfağına,
ufacık pervaneleri çalıştıran hava emicilere,
yumurtaları bir çırpıda baş parmaklarıyla kırıveren ya da
konserve kutularından bir tepe yapmak için kolileri açan ellere.
Alabanza. Şükürler olsun garson yamağının şarkılarına, bulaşık
küvetindeki tabakların, gümüş çatalların, kaşıkların *çın çın* sesine.

Alabanza. Şükürler olsun bulaşık köpeğine, öksürüğü kesilmeyen arkadaşının yerine o sabah çalışan ya da kurbağaların istila ettiği bir Karayip adasında geçim derdine düşmüş ailesi uğruna fasulye ve pirinç çuvallarını üst üste yığarak fazla mesai yapan bulaşıkçıya.

Alabanza. Şükürler olsun mutfak radyosunu dinleyip ölü bir adama şarkılar mırıldanan bayan garsona. *Alabanza.*

Gök gürültülerinden daha beter gürültülerden sonra,
kocaman camlarda tüyleri diken diken eden korkudan sonra,
dili tutulmuş kurbağalarla dolu bir ağaç gibi şarkılarını kesen
radyodan sonra,

gündüzün barajını havaya uçurup mutfağa akan geceden sonra,
bir anda ocaklar Fajardo deniz feneri gibi, bir aşçının ruhu gibi
kızarıverdi ısıdan karanlıkta. Ruh, diyorum, söz etmese de

Tanrı'nın kalın,
sert kıllı sakalından ölümler bize, çünkü yoktur onun yüzü,
ruh, diyorum, takım yıldızlarında salınan duman yaratıklarına
bu kentin ve gelecek kentlerin gökleri boyunca.
Alabanza, diyorum, Tanrı'nın yüzü olmasa da.

Alabanza. Başladığı anda savaş Manhattan'dan, Kabil'den
iki takımyıldızı doğdu dumanlardan, sürüklediler birbirlerini,
karışarak buz gibi gökyüzüne, seslendi biri Afganca:

Dans öğret bana. Şarkılarımız yok burada.

Karşılık verdi diğeri İspanyolca:

Şarkılar her şeyimizdir bizim. Öğreteceğim sana.

Şartlı Salıverme Duruşması

Ben'e.

Şartlı salıverme kurulunun üç saatlik sorgusundan sonra,
suçlu, *onu ben yapmadım*, diye tekrarlıyordu habire
titriyordu kara elleri, titremeler yüzünden devrilmişti
oturduğu masadaki plastik bardağı, silkindi geriye
sızıyorken usulca su masanın ucundan
kucağına, oradan mavi takım elbisesine;
yedi üyesi de kurulun
izliyordu sürünerek yaklaşan damlacığı,
bin metre aşağıda akan suların suskunluğu gibiydi
suskunluğu onların, soruncaya kadar içlerinden biri
Onu silmek için bir şeye ihtiyacınız var mı?
sanki, *siz hapiste çürüyeceksiniz*, anlamında,
suçlu, soluk alarak yeniden
kaldırdı başını ve yanıtladı: *Evet!*
sanki, *bunu ben yapmadım*, anlamında.

Hücredeki Şair

Brendon'a

*Brendon'la bir sorunumuz var,
dedi baş gardiyan.
O bir şair.*

Çocuk cezaevinde şeytani şiir
patlattı *Brendon*'ın yumruğunu
alınının ortasında bir tutuklunun.
Mecaz, şu kıkır kıkır gülen ruh, ayartmıştı onu
devirsin diye başka bir çocuğun yemek tepsisini.
Kafasında uyaklar oluşturan keskin sesli koro,
tükür ve küfret, diyordu
sayısız yumruklarla iri yarı düşmanlara.
Ceza özlemiydi göğüs kafesindeki kemirgenlik.
Defalarca itivermişti iki gardiyan *Brendon*'ı
kutu denilen yere, hücre hapsine,
sanrılı serserilerin, infazını bekleyen asilerin,
duadaki keşişlerin suskunluk taşına dokunduğu.

*O zaman, şiiri hesaba katmamıştık, dedi başgardiyan.
Kavgalara başladı, bu yüzden atardık
hücreye, yazabileceği yere.*

Hücre: Artık, bir çekirge olurdu şiir *Brendon*'ın avuçlarında,
piramit duvarlarındaki firavun yazılarına benzeyen
defterinin yanında kalemler tüketen mektuplar olurdu;
mecaz olurdu gözkapaklarında sakladığı ışıktan
dökülen, lambaları olurdu akkor sözlerin;
büyük anneannelerin, cazcı ortakçılının
seslerine uyumlu uyaklar olurdu,
ne zaman ıslığa dönüşse uyku soluğunda.
Öyle ki soguklar bir yorgandı ona.

*Brendon'ı, dedi baş gardiyan, yola getirdik.
Cezalandırmayı bıraktık. Yaptığı her kavganın
hücrede daha uzun kalacağı anlamına geldiğini biliyor.*

Bu gece Tuscany'deki tatilleri
şirleştiren şairler var,
tepedeki villayı, sabahın ışımasını;
şairler var bilgisayar ekranlarına dikkatle bakıp,
ayrıcalığa hayır diyen kurulun kahvelerinde
erimiş hamamböceği tozları düşleyen,
viski şişelerinin dibini getirerek
çömezlerinin üzerine işeyen şairler var;
uyku bilmez şairler var düşünürlerken
yok oluşunu beş ölçülü dizelerin;
şairler var gözlerini gökyüzünü dikip
karanlığın içinden şirin şimşek gibi
inmesini bekleyen.

Cezalandırılmayı düşünüyor *Brendon*,
uyuyan gardiyandan anahtarları aşırılmayı
kapamak için kendini hücreye,
zindan taşı üzerindeki tırnaklar benzeri
kaleminin çırpınışlarını duyduğu yere.

Dünyanın Öbür Ucundaki Tuhaf Yaratıklar

Karım Ketherine için

Senin beyninin röntgen filmi
keşif sancaklarını dalgalandıran
ve bütün adaları yanlış adlandıran
fatihler tarafından çizilmiş bir haritadır,
yine de yelken açıyoruz bu yarıkürede
girdaplar gibi dönen bulutlar arasında
yol gösteriyoruz gümüş nehirlerle
buluncaya kadar
çevresi kızarmış beyaz yarayı
felç, kanama habercisi,
sanki tuhaf yaratıkların burada, dünyanın
ucunda yaşadığını söylüyor,
ve bir gece yanımızda bir şişe şarap,
sandalla sürüklendiğimiz,
yıldızlı sular üzerine
köpükler döktüğümüz gölü
hiçbir yerde görmediğimizi.

San Sebastian Sokağı'nda

Viejo San Juan, Porto Riko 1998

Burada, bir barda, aziz
San Sebastian sokağında,
beyazlar giyinmiş, kırmızı atkılı bir dansçı
San Sebastian sokağında,
sesleniyor kölelerin kurtardığı tanrılara
San Sebastian sokağında,
bronz yüzü ter damlalarından bir fener
San Sebastian sokağında,
tarladaki sineklere vurur gibi vuruyor elleri davullara
San Sebastian sokağında,
hatırla ambalaj kasalarının çekiç seslerini
San Sebastian sokağında,
çavuşların davulları sürgüne gönderdiği günlerden
San Sebastian sokağında,
borular çığlık çığlığa altın rengi papağanlar gibi,
San Sebastian sokağında,
müjdeliyorlar savaşın bittiğini
San Sebastian sokağında,
askerler fırlatırken silahlarını kaldırımlara
San Sebastian sokağında,
kırıyor çatır çatır aziz ortasından bir oku
San Sebastian sokağında,
kayıp babalar, büyükbabalar çıkıyorlar ortaya
San Sebastian sokağında,
parmakları karışıyor bulaşık teli sakalıma
San Sebastian sokağında,
fısıldıyorlar sakalın ağarmış, diye
San Sebastian sokağında,
döküyorlar içkilerini masalara boydan boya
San Sebastian sokağında,
kuzenler yataklarına götürünceye dek onları
San Sebastian sokağında,

bronz yüzlü, beyazlar içindeki dansçı
San Sebastian sokağında,
fırtınalar tanrısı gibi silkeliyor saçlarındaki yağmuru
San Sebastian sokağında,
yüreklere gömülen atalarına söylüyor şarkılarını
San Sebastian sokağında,
şükrediyor avuçlarında tempo tutan kana
San Sebastian sokağında,
San Sebastian sokağında.

Söyle Şarkılar Gibi Zapatista'yı

Tepoztlán, Morelos Eyaleti, Meksika, 6 Mart 2001

Söyle şarkılar gibi *Tepoztlán*'ı, Place Of Copper'i parke taşı sokakların, uçurumlar ortasındaki mor çiçeklerin halkını, tıraş edilmiş kayadan dikkatle bakan, tüylerinden tutuşmuş yılan tanrısı.

Söyle şarkılar gibi *Zapata*'yı, havaya uçurulacak demiryolu rayları gibi göğsünü sıra sıra saran fişeklikleri, 1910'daki başkaldırının kara iris çiçeğini, onun gözünde, mısır tarlalarında sap sap tüfekleri kılıflarından soyan Morelos köylülerini.

Söyle şarkılar gibi *Zapatista*'yı, artık kervanlarda yolculuk eden tüfeksiz, maskeli isyancıları, yoldaşlarının yerlerde nokta nokta süslediği kan tespini izleyen isyancıları, ayaklarını sarkıtan hayaletlerle eyer vurulmuş otobüslerde yokuş yukarı çıkan isyancıları.

Söyle, şarkılar gibi *Felix Serdan*'ı, on bir yaşındaydı ata bindiğinde koşturmak için Zapata'yla, tanıktı köylü kafataslarının kavunlar gibi bereketli yüz yıllık hasadına, bıyıkları ağarmış, bürünmüş battaniyeye, platform üzerindeki komutanların yanında.

Söyle şarkılar gibi *comandante*'yi, kara maskeler içinde tanınmayan yirmi üçleri ki onların esmer tenleri büyütür ağızları, gözleri söyle, kilisenin mekanik olarak Latin düşleriyle uyukladığı alanlardaki mikrofonlara Maya dilleri taşıyanları.

Söyle şarkılar gibi *durito*'yu, ufacık, sert olanı, asileri karşılamak için çanların çınladığı kiliselerin cephelerini boydan boya süsleyen bir pankartın üzerindeki uğur böceğini, aşağıda, ayaklar altında ezilmemeye ant içiyorken böcek yiyen insanlar salkımı.

Söyle şarkılar gibi *Zapateado*'yu, Veracruz'un sinek kuşu ritimleriyle
alanlarda dans eden kadınların topuk vuruşlarını,
parmakları tellerde böcekler gibi seken fötr şapkalı gitaristi,
ayaklarının vurmali çalgısında kendinden geçen şallı dansçıyı.

Söyle şarkılar gibi *Marcos*'u, *Subcomandante*'yi
ve dinle adını haykıran kalabalığa söylediklerini:
Marcos yok. Bir pencereyim ben. Bir aynayım.
Ben sizim. Siz bensiniz.

Mambo Dansı Yapacak Şimdi Ölümler

Achill Adası, İrlanda, Haziran 2000

Gölgesi bir bulutun yuvarlandı dün gece çıplak dağdan
bir devin omuzlarından kayıveren şal gibi.
Çamaşır ipindeki gömlekler sarkmıştı yağmurda.
Tezekler yaktık, kararıyordu şöminede toprak topakları,
yarı uykulu, düştü düşecek şairlerin kitaplarıyla doluydu oda.
Şarkılar çalındı radyoda bütün gece İrlandaca, katılaştı diller
ağıt ve kutlamayla. Sonra BBC haberleri, spikerin dudaklarını
acıtan sözler: *Mambo Kralı Tito Puente New York'ta öldü.*

Plaklarını dinlerdim Tito'nun, hatırlardım yıllar öncesinden babamı:
plaklar kadar parlak, siyah saçları, danslardan önce taranmış, kaygan.
Çaktırmadan izlemeyi öğrenmişim mambo adımlarını,
ritim tutmuştum Brooklyn'de mutfak masalarıyla, tencerelerle.
Gördüm, bateri çalıyordu Tito Puente Boston Harbor Jazzboat'da,
başının üzerinden savuruyordu çubukları,
dağıtmak için saçlarına dadanan kötü ruhları.
Sahne arkasına geçti Guadalupe, Tito'nun davul çubuğuyla döndü,
hep kölelerin şarkılarını çalmaktan kırılmış davul çubuğuyla.
İşte, bu adada, davul sözcüğünü heceliyorum, İrlandaca:
bodhran, def gibi elle tutulan, deriden ve ağaçtan,
daire şeklinde, güm güm çalsın diye kölelerin torunları,
politik Ponce türküleri söylüyorlarken Porto Riko'da.

Yeniden ağartıyor yağmur gri taşları bugün. Savuşturuyoruz  sentiyi, dağlar arasında sıkışıp kalmış birahanedede. Esmer Guinness birasının ışığında gözlerimizi kısıp bakıyoruz Paskalya Ayaklanması ölüsünün posterlerine: Yurttaşlar Ordusu'na ayaklanma çağrısı yapan James Connolly, başının üzerinde alev alev 1916 yılı, bir imparatorluğun kendi anıtlarının s t nları gibi tutuşmuş rakamlar. Diyor ki barmen, idam mangasına bakan Connolly, taş kırıcılar avlusunda bir sandalyeye bağlanmıştı, kangren besleniyordu yarasında, bu yüzden dayanamadı. Porto Riko'nun da Paskalya Ayaklanması  l s  var, diyorum barmene: Palm Sunday'de yürüyüşler, silah dumanlarının t ts s yle başı dönmüş sömürge polisleri, kanlarıyla sokaklara savs zler yazan Genç Cumhuriyetçiler. Böyleydi Ponce 1937'de ve Rafael söyler hâlâ: *Beyazlara bürünüp gitmişti annem, döndü al kanlar içinde.*

Tito Puente  ld , Archill Adası'nda bir birahanedeyiz, yağmalıyoruz müzik kutusunu, kanat çırpıyoruz Wolfe Tones'la Dubliners arasında, buluncaya dek Tito'nun *Oye Como Va* şarkısını. Ritim, tempo tutmaktır bar tezg hlarında, sallamaktır başları sanki kulaklara akmış gibi *evet-evet, evet-evet* ritimleri ve ne zaman bilardo oynasak Puente'nin hatrasına dans pistine dönüşüyor Palladium'da masalar, beyaz top patinaj yapıyor yeşil, kırmızı kalabalıkta. Mademki mambo dansı etmiştir James Connolly, sonsuza kadar yok olmuştur bacağındaki kangren.

ŞİİR CUMHURİYETİ
2006

Şiir Cumhuriyeti

Şili için

Şiir cumhuriyetinde
şairlerle dolu bir tren
gidiyor yağmurda güneye doğru,
sallanırken erik ağaçları,
atlar tepiyorken havayı,
yol boyunca
gösteri yapıyor köy bandoları
melon şapkalarla, borazanlarla
cumhuriyetin
başkanını takiben
sıkılıyor eller.

Şiir cumhuriyetinde
geceyle ilgili şiir yazıyor keşişler,
kutuları üzerine manastır çikolatalarının,
lokantalarda mutfaklar,
övgü uyakları kullanıyor tariflerinde
yılan balığından enginar yemeğine,
özgürlük uğruna yiyor şairler.

Şiir cumhuriyetinde
hayvanat bahçesindeki babunlara
şiirler okuyor şairler, diğer ilkelere de,
şairler ve babunlar, ne fark eder, çılgık atıyorlar zevkle.

Şiir cumhuriyetinde
helikopter kirılıyor şairler
bombalamak için ulusal sarayı
kartonlara yazılmış şiirlerle
sonra, iç avluda kim varsa
hücum ediyor bir şiiri tutmak amacıyla
gökyüzünden çırpınarak inen,
ağlamaktan körleşmiş gökyüzünden.

Şiir cumhuriyetinde
havaalanındaki kadın görevli
izin vermeyecek ülkeden ayrılmanıza
bir şiir okuyuncaya kadar siz ona
Ah! Ne güzel, deyinceye kadar o size.

Bir Şarkın Vardı Arkadaş

Robert Creeley'e (1926-2005)

Acton kasabasındaki hemşirenin oğlu
geçemeyecek asla, demiştin bana, Concord
sınırını, Ana Cadde üzerinde
Devrim'den kalan büyük evlerin bulunduğu.
Ne ki geçtik biz Concord'u
yürüdük Sleepy Hollow Mezarlığı'ndan
selamlamak için Thoreau'yı,
kül rengi bir başparmak gibi çıkıntı
yapan *Henry* yazılı mezar taşını,
Emerson'unkinden, onun granit
taşından aşağı inen patikada.
Anımsadık hapishanedeki gecesini Henry'nin,
reddetmişti Meksika Savaşı nedeniyle vergi vermeyi,
kamburunun çıktığını fark ettim senin
ödünç bir sigara uzatırken Henry'ye,
çocukken yitirdiğini anlatıyordun bir gözünü
patlayınca yüzünde
otomobil camı.
Yanınıza yaklaşıp Emerson
burada işiniz ne, diye sorarsa
karşılık verecektin sen:
Bir şarkın vardı arkadaş, söyle onu.
Bir çanın vardı arkadaş, çal onu.

Apar topar ziyaret ettin Henry'yi çukurunda
ağaçlar iek amamıştı
Sleepy Hallow'da.

Aylar önce gönderdin son mektubunu
yazamadığın şiirler hakkında,
söylenecek söz yoktu yemin edince başkan
sofradaki köpekler gibi büyülemek için bizi
orduların şarkılarını kulağına Tanrı'nın fısıldadığına,
bayrakların halklar tarafından sallandığına.
Özür dilemiştin syleyemediklerinden dolayı,
sanki sözcükler kaybolmuş dişlerdi
dilinle aradığın,
sonra bir şiir parlayıverdi sayfada boydan boya,
savaş haberlerini keserken müzik haberi:
Bir şarkın vardı arkadaş, söyle onu.
Bir anın vardı arkadaş, al onu.

Bugün öldün sen Sleepy Hollow'dan iki bin mil uzakta,
sınırına yakın bir yerde Meksika'nın, Thoreau'nın
sadece hapisane uykularında gezdiğin eyaletin.
Katlamıştı ciğerlerin kanatlarını kurak bir toprakta,
dikenli teller içinde, sabah sarhoşları gibi sallanan vagonlar içinde,
l üzerinde dolanıp duran tanımsız ışıklar içinde.
Orada, dişarıda çok yer var arkadaş, diyordun,
gidecektin bu nedenle bir valiz sözcük kaçırarak
haritacıların ya da fatihlerin topukları
tarafından çizilen sınırlar boyunca, çünkü
dünyayı sayıklamıştın bütün gece,
işitirken her seste ritmini söylenmemiş şiirlerin,
ziyaret ederken perili odaları her yüzde.
Hadi gazla, demiştin, şairler
haber taşımalı komşu kasabaya:
Bir şarkın vardı arkadaş, söyle onu.
Bir anın vardı arkadaş, al onu.

Bahçedeki Askerler

Isla Negra, Chile, Eylül 1973

Darbeden sonra
görünmüştü askerler
bir gece Neruda'nın bahçesinde,
ağaçları aramak için kaldırıyorlardı el fenerlerini,
küfrediyorlardı kendilerini tökezleten taşlara.
Yatak odası penceresinden bakınca
batık kalyonların fatihleri gibiydiler,
kıyıları yağmalamayı
bitirmek üzere
denizden dönmüş.

Ölüyordu şair:
kanser yayılıyordu bedeninde,
iki büküm düşürmüştü onu alevlerini söndüren yatağa.
Ama, hışımla merdivenleri çıkarken teğmen,
onunla yüz yüze geldi Neruda ve dedi:
Burada sizin için yalnızca bir tehlike var: şiir.
Şapkasını göğsüne dayadı teğmen,
özür diledi bay Neruda'dan,
ezile büzüle indi merdivenleri.
Çekildi birer birer fenerler ağaçlardan.

Otuz yıldır
aramaktayız biz
böylesine tılsımlı başka sözleri
uzaklaştırmak için bahçelerden
askerleri.

General Pinochet Kitabevinde

Santiago, Chile, July 2004

Generalin limuzini park etti San Diego'da bir sokağın
köşesine, eşlik ettiler korumaları
Oportunidad kitabevine kadar, göz atabilsin diye
az bulunur tarih kitaplarına.

Sayfalara damlamış kanlı parmak izleri yoktu.
Kitaplar yoktu onun dokunuşuyla küle çevrilen.
Toplu mezarların tozu da yoktu ayakkabılarında,
korlaşmamıştı gözleri alev hortumuyla.

Daha kötüsü: Ovalanıp temizlenmişti elleri, gözleri hüznüldü,
şeytan beyninde köpüren bunamadan, yargılanmasını
imkânsız kılan sözde hastalığından eser kalmamıştı.

Desaparecido: binlerce ölü, dönmüştü sanki geri,
yuhalamak için dışarıda toplanan kalabalık
hatırlatmıştı generale
sıvışırken korumalarıyla birlikte
şahsen çok alçak biri olduğunu.

Kemiklerimin Buzdan Nefret Etmesinin Nedeni

Budur nedeni kemiklerimin buzdan nefret etmesinin:

On yıl önce takılmışım şu beyaz aynaya,
kırmışım ayağımı.
Çizmelerimin içinde bir parça buz gibi
çatırdadığını duymuştum bileklerimin.
Çıktım trafikten, yanaştım kaldırıma,
arabalar durmuştu, korkuyordu sürücüler
ormanda saklanmaktan utanan
Kocaayak'a çarpmaktan.
Sonra, konuştu iskeletim benimle,
büyük çevirmen morfin aracılığıyla:

*Başınız olabilirdi kırılan,
Ölümler Günü'nde
kırmızı harflerle isminizin yazıldığı
farklı bir Meksika şeker kafatası.
Hiçbir şeysiniz siz, yalnızca bir Neanderthal,
Böyledir Yeni Buz Çağı.
Kemikleriniz yığılacak
diğer bütün kemiklerle
on bin yıllık buzların altına.
Mumyalanıyor ayağınız, sarılıyor
öteki dünyaya yolculuk için,
şapkalarını sallıyor atalarınız,
buzların olmadığı bir ülkenin sahilinden
çağırıyorlar sizi büyük babanızın çağırdığı gibi:
Ven aca. Buraya gel.*

Bir değneğe ihtiyacım var artık yol açmak için ormanda.
Dereler dondu, örerek saç örgüsüyle gün ışığını öğle vakti,
akıyor kararan sular beyaz kırıklar arasından
orada yitik bir uygarlıktır buz yeraltı mezarlarından, kaynaklardan,
keskin dişleridir kaplanların, cam bir mercan kayalığıdır.
Budur nedeni kemiklerimin buzu sevmesinin.

Kara Adalar

Dario için

Isla Negra'da
Neruda'nın mezarıyla
bahçedeki gemi çapası arasında
elleri taş ustası ellerine benzeyen bir adam
kaldırdı beş yaşındaki oğlunu yukarı
gözleri görsün diye benim gözlerimi.
Kara zeytinlerdi çocuğun gözleri.
Oğlum, dedi, bu adam bir şair
Pablo Neruda gibi.
Kara camlardı çocuğun gözleri.
Oğlumun adı Dario,
Nikaragualı şairin adı,
dedi babası.
Çocuğun gözleri kara taşlardı.
Hiçbir şey söylemedi çocuk,
yüzüme bakıyordu şüre benziyor mu diye
gözlerime bakıyordu kendi gözleri gibi mi.
Çocuğun gözleri kara adalardı.

Camdan Kent

*Pablo Neruda ve Matilde Urrutia'ya
Chaseona, Santiago, Şili*

Camdan bir kenti şairin evi;
kızıl camlar, beyaz, mat camlar, süs camları,
kırmızı, yeşil kadehler sıra sıra,
şişelerde şarabın siyah parıltısı,
içinde gemi maketleri olan şişeler, şişelerden hayvanat bahçesi,
horoz, at, eşek, balık,
kristalini tıklayan duvar saatlerinin kalp atışları,
karlı Ant dağlarıyla aydınlatılmış pencereler,
Santiago üzerindeki camdan gözlemevi.

*Şair öldüğünde,
camdan kente getirdiler tabutunu.
Kapı yoktu: binlerce hançerdi kapı,
eşiğin ötesinde kalıntılar içinde bir antik dünya,
şimdi camdan oklar, baltalar, çömlek kırıkları, tozlar içinde.
Pencereler yoktu: yitik bir sevgilinin yüzü gibi
uzanmıştı camlara rüzgârın parmakları.
Yoktu hayvanat bahçeleri: yarım ay ve hilal
biçimindeydi şişeler, saatleri, lambaları
çıkarılmıştı at ve eşek biblolarının.
Yerde, çılgın bir tangoda döndürülmüş çizme izleri.*

*Camları kaldırmayacağız. Ruhu burada bekliyor,
dedi şairin dul eşi. Donmuş bir göl gibi çatırdayan
camlar üzerinde yürüyen gazeteciler, fotoğrafçılar,
aydın insanlar, büyükelçiler ve askerler,
camdan kenti çuvallara koyup
generalleri adına konuşmaya gelen askerler,
üçüncü günün sonunda duyurulmuş
üç günlük resmi yas.*

Camdan bir nehir fokurdadı Şili’de, soğudu, katılaştı,
yükseldi kat kat sadece parçalanıp doğmak için yeniden.
Bir gün, yıllar sonra, dolanıp durmuştu askerler
buluncaya dek kendilerini camdan bir kentte.
Süs camlarına dönüşüverdi tüfekleri;
erimişti kurşunları, parıldıyordu ellerinde.
Maymun çığlıkları duydular şairin hayvanat bahçesinde;
dua çağrısı gibi şürler dinlediler peş peşe
onun camdan evinden gelen.
Görülmez cam kıymıklarıyla
tutuşmuştu generalin dili. Parlak,
üzüm kırmızısı rengindeydi.

Dönüş

*245 Wortman Avenue
East New York, Brooklyn*

Kırk yıl önce kan kaybetmişim bu koridorda.
Loş ışık karartmıştı taş döşemeleri
birahane meleği gibi.
Seslendim o gece her kapıya, dinledim:
Televizyonda savaş haberleri, 1966'da.

Arabamdan sızan yağ gibi sızıyordu kan yere.
Kan akıyordu kafatasımdaki yarıktan;
kan köpürüyordu ellerimde; kirletmişti kan ayakkabılarımı.
Başımın üzerindeki kutuya ateş eden sokak çocuğunun
ayaklarına kan yürüyordu kaçarken.
Yardım diye güm güm vurdum kapılara, sürdüm parmak
izlerimin kanlı lekelerini 14-F apartmanına giden yollara.

Kırk yıl sonra dikiliyorum aynı koridorda.
Birahanenin loş meleği öyle yorgun ki
hoş geldin bile diyemiyor bana. Zorluyor
14-F apartmanının kapısını ellerim
akvaryum camına yapışmış bir ahtapot gibi;
kan davul çalıyor kulaklarımda.
Dinliyorum her bir kapıyı: Savaş haberleri televizyonda.

Şairin Paltosu

Jeff Male'e (1946-2003)

Öksürünce ben toz oluyor insanlar,
korkuyorlar madenci hastalığından,
boğazımda biriken kanın patlayacağı
kuruntusundan. İlk yardım odasında
röntgen filmimi gösteriyor doktor
ciğerlerimin buruşuk bir şiire benzediği.

Duydunuz öksürdüğümü, paltonuzu çıkardınız,
örttünüz omuzlarıma özenle,
yağmurun ve rüzgârın kralı oldum böylece.
Sakla onu, dediniz, siz benim öğretmenimsiniz.
Sakladım kara film dedektifi yürüyüşüyle ben o paltoyu.

Vietnam'daki savaş, alev alev yanan kano ırmaklarını
yılan gibi sinsice sızdırmıştı beyninize, yine de
balıklar benzeri parıldayan şürlerle doluydu elleriniz.
Asmak için düşlerde sizi, kitap düşkünü bir Siyah adamı,
Müttefik hayalet devriyeleri gönderiyordu Virjinya otobanları,
ama, siz hâlâ paltonuzun yakasını çekiyordunuz boynuma.

Ölüsünüz artık, gaziler hastanesindeki doktorların, tıkırdayan
hap şişelerinin, ölüme yazgılılar için bir mambo dansındaki
marakasların yetişemeyeceği kadar hızlı atmıştı kalbiniz.
Boston'da sizi anma gecesinde giydim paltonuzu
Florida sahili boyunca bir fırtınada.
Rüzgâr örseliyordu yüzümü kumlarla, küllerinizi hatırlıyordum
her bir vuruşuyla; yağmur oklarının saldırılarında
paltonuz bir samuray zırhı olmuştu bana.
Kumsalda bir kirpi balığı iskeleti buldum,
Kılçıkları, leopar derisi ölümün zafer tuzuyla çürümüş.
Paltonuz sürmüştü fatihleri denize gerisin geri.

Birazdan savrulacak külleriniz Arlington'daki gaziler mezarlığına,
Müttefik bir generalin sizi bir zamanlar
eşekleri ve domuzları arasında saydığı yere.
Şairin paltosu en son şiirinizdir sizin.
Bu palto gibi bir şiir yazmak istiyorum,
düğmeleri, cepleri, çimen rengi kumaşıyla,
öksürükten boğulan bir adama bir palto kadar yararlı bir şiir.
Öğret bana.

ZOR ATIŞ
2012

Grimaldi Villası'ndaki Yüzme Havuzu

Santiago, Şili

Sıra sıra araçların gözleri bağlı tutukluları boşalttığı kapının arka yüzünde
uzanıp yatamayacak kadar daracık hücrelerin arka yüzünde,
kemikleri kırılсын diye mazgallara bağlanan bedenlerin
elektrikle sarsıldığı odaların arka yüzünde,
sorgucuların konuşmayan mahkûmların ayaklarını
kamyonetlerle çiğnediği park alanının arka yüzünde,
idam sabahı başka bir hücre arkadaşının şarkısını
duvarlarından dinledikleri kulenin arka yüzünde
Grimaldi Villası'nda bir yüzme havuzu var.

Gardiyanlar ve memurlar buraya getirirdi ailelerini
ızgara partileri için. Oğluna antrenman yaptırırdu sorgucu:
Ayaklarını uzat. Başını çevirince nefes al.
Kavrardı kızının belini işkencecinin elleri,
yüzmeyi öğrenen, suyu şamarlayan kızının.

Burada, havuzda oynayan çocuklar, aşırı klordan
kızarmış gözleriyle, kuledeki mahkûmlara
uzatırlardı bakışlarını. Hava atardı
gizli polis hücrelerden çıkan kadınlara:
Hadi, dans edin benim için. Burada, ev sahipleri
çikolatalı pastalar, buzlu içecekler ikram ederdi
yoldaşlarının isimleri kanlı dudaklarından
damlayanlara; ama tek kelime etmeyenlerin
balon gibi şişerdi ciğerleri suyla,
bir ipin ucunda salınıp baş aşağı.

Saçlarından tutulup sidik ve bok fıçısından
çıkarılan mahkûm Tanrı'ya yakardığında, döküldüğünde
çığlıkları yaprak yaprak, yüzücüler dalarlar,
dokunurlardı sessiz, mavi bir dünyanın dibine.
Seyrederlerdi havuzun ucundaki basamaktan
gözleri bağlı mahkûmların yürüyüşlerini,
elleri birbirinin omuzunda akşam yemeğine gidip gelirken.
Pencerelere asarlardı komşular yatak çarşaflarını
girmesinler diye hayaletler içeri.

Grimaldi Villası'nın ortasında beyaz basamakları,
beyaz tuğlalarıyla bir yüzme havuzu var, bir zamanlar
insanların içlerindeki insanlık ebediyen yok oluncaya kadar
dibine dalıp kulaçladığı, yok oldu o havuz da
gizli polislerce helikopterlerden okyanusa fırlatılmış mahkûmlar gibi,
karınları yarıldığından su üstüne çıkamayan.

Dine Hakaret

Varsın hakaret edilsin dine: şiir kurtarabilir bizi,
balıkçının boğulan yüzücüyü kayığına çektiği gibi değil,
İsa'nın tepedeyken, çığlıklar arasında, yanında
çarmıha gerilen hırsıza sonsuz hayat vaat ettiği
gibi de değil; başka bir şekilde.

Bir yerde mahkûmun biri bırakıyor gözyaşlarını bir şiir kitabına
hapishane kütüphanesinden aldığı, biliyorum niçin dikkatli elleri
dökmemek için pul pul dökülecek sayfaları.

Havada Takla Atan Bir Sözcük Gibi

Abe Osheroff (1915-2008) için

Onun hayatı yağmurla başlar, 1930'da Brooklyn'de kaldırımında ölen ev sahibinden miras bir kanepenin nemli yastıklarıyla... Onun hayatı on beş yaşında başlar, Brownville'de kiralık bir evin eşiğinden çıkarılacak kanepayı arkadaşlarıyla birlikte sırtına kaldırırken boyun kasları gerilen liseli güreşçi Abe'nin... Onun hayatı ev sahibine kirayı ödeyemeyen bir kadınla başlar, evden çıkarılma, efendisiz yaşama, mucizesini bir kuytuda şaşkın şaşkın izledikten sonra çocuklarıyla birlikte kanepenin peşine takılıp giden.

Onun hayatı tabancasını sallaya sallaya yaklaşan polisle başlar, Abe'nin yazı tura parası gibi kaldırıma fırlattığı tabancasını, ilk tutuklama girişimiydi polisin, gözlerini kısarak bakıyordu Abe'ye.

Onun hayatı kaldırımında seken bir polis tabancasıyla başlar, havada takla atan ve söylenemeyen bir sözcük gibi.

Playboy Takvimi ve Ömer Hayyam'ın Rubailer

Liseden mezun olduğum yıl
bir Playbol takvimi vermişti babam bana
bir de Ömer Hayyam Rubailerini.
Not yazmıştı takvime:
Fotoğrafların keyfini çıkar.
Bir not da şiir kitabına:
Sana eski bir dostu tanıtıyorum.

Canavar'dı lisedeki tek dostum benim,
dirseğiyle antrenörünün burnunu çökerten bir güreşçi,
takım arkadaşlarının parmaklarını kıran,
yarım düzine vanilyalı sütü içen,
ve Deniz Kuvvetleri'ne katılan
çünkü, bir Denizci'ydi babası.
Gösterdim Playboy takvimini Canavar'a,
antropologları peşinden sürükleyen
gümüş sırtlı bir goril gibi inledi,
inledim ben de, çarpıldım Bayan Haziran adlı sarışına,
maymununkine benzer elimle yukarı kaldırdığım.

Yine de geceleri yalnızken hatırlardım Pers ülkesinin
gökbilimci şairini, sonsuzluğu tartışan azizlerini, bilgelerini,
şarap kâsesiyle meyhanenin kapısında görünen meleğini,
karanlıkta kaybolup gitmiş yıkık saraylı sultanlarını.
On yedi yaşındaydım henüz, kaldırmıştı yetkililer
kişisel gizlilik yasalarını, polis kaynıyordu ortalıkta:
saklamaya başladım Hayyam'ı ve sakalını
Playboy takviminin arasında,
açarsa diye herhangi biri vurmada kapıyı,
beyzbol eldivenli kardeşim ya da sarhoş bir Canavar.

O yaz son kez görmüştüm Canavar'ı, Virjinya'da Quantiko
Deniz Kuvvetleri tesisinde. Okşayıp duruyordu kazıtılmış kafasını,
güneş yanığı yüzünün tarlasında çıkıntı yapmış ufacık haçlara
dönüşmüştü yıllar önceki kazadan kalan dikiş izleri.
Playboy takvimini de o yılın aralık ayında gördüm son kez,
haftaları, ayları artık söylemediği zamanlardı.

En son bu sabah gördüm Ömer Hayyam'ı:
Uyan, dedi. Çünkü, uyumak için
önümüzde sonsuzluk var.

Uyan, dedi. Uyandım.

Frederick Douglass'ın Mezarında Ayın

*Mount Hope Cemetery, Rochester, New York
November 7, 2008*

Bu, boylamı ve enlemidir olmayacak şeylerin;
Bu, merkez üssüdür düşünölmeyecek şeylerin;
Bu, kavşak noktasıdır akla hayale sığmaz şeylerin;
Frederick Douglass'ın mezarı, seçimlerden üç gün sonra.

Bu, yüzyılların yerçekiminden döne döne uzaklaşan bir dünyadır,
kaçak bir kölenin mezarının bir sunak olduğu.
Bu, taşınır mal olarak doğan bir adamın mezarıdır, okumayı gizlice
kendi kendine öğrenen,
adının harflerini tebeşirle tahtaya kazıyan; şimdi örs şeklindeki düz
bir taşın üzerindeki adını,
Douglass'daki O'yu bir seçim kampanyası düğmesinin doldurduğu.
Düğme diyor ki: *Obama.*

Bu, mezarıdır zincirlenmiş bir adamın, kırbaçlar bir daha kavisler
çizmesin sırtında diye
köle avcılarının gırtlığında parmak izlerini bırakmış bir adamın;
şimdi bir sendika gömleği süslüyor mezar taşını, bir hemşire,
kapıcı ya da
bir otobüs sürücüsünün sunduğu. Kolunda bir etiket: *Bugün Oy*
Verdim.

Bu, tehlikeleri basın yoluyla duyuran bir adamın mezarıdır,
gözlüklerini düşürüp kölelik karşıtı başlıkları okuyan; işte bir gazete
örtüyor doğum ve ölüm tarihlerinin üzerini. Başlıkta: *Obama Kazanır.*

Bu, ilk kölenin bedeninde başlayan fırtınanın ortasındaki
durgunluktur,
Amerika'ya yelken açan ilk gemiye sürüklenerek bindirilen kölenin.
Sarı yapraklar
düştü dalga dalga, kanat çırpı mezarının üzerindeki gazete,
Douglass'ın koyda
gördüğü yelkenler gibi, dalgalar arasında kendi kaçışını görmek
için kapanan
gözleri gibi bir kölenin. Ruhlara inananlar göreceklendir taşın
üzerinde titreyen sayfaları,
diyeceklerdir sonra: Bakın, nasıl öğreniyor köle çocuk yardımsız
okumayı.

Dua ediyorum, yıllardır ilk kez: Hadi, gömelim buraya
hatırladıklarımızı,
olmayacak şeyleri, düşünülmecek, akla sığmaz şeyleri, şimdi
ve ebediyen. *Amen.*

Epifani

Adrian Mitchell (1932-2008) için

Epifani, keskin bir ışık değildir. Keskin bir ışık savaş uçakları şeytan kanatlarını açınca parlar, şeytan yumurtalarını düşürünce kentin üzerine ve kent acıyla kışneyen bir atın gözleri gibi yanınca.

Epifani, bir çizgiromandır savaş sırasında.
Bir gemicidir New York'tan Londra'ya giden konvoyda güneşin ötesindeki bir dünyanın tomarları gibi incelediğin paket paket Amerikan çizgiromanları getiren.
Onlar, tuğla bir piramitten el sallayan bir ele dönüşmeyecek kahramanlardır.
Açılan sayfalar: Batman, Superman, Whit-Man.

Whit-Man. Whit-Man uçamadı, ama süzüldü dağların üzerinde, kürk avcılarını gördü, yerli gelinini, dallarda yürüyen panteri. Kavga etmezdi sırttan hainlerle, yine de kapıları menteşelerinden koparan, eleştiri hakkına karşı çıkan kaba insanlardan biriydi, satardı açık artırmayla çevresindeki korkakları, köle ruhluları. Uzaktı denizlerden, ancak savaş hastanesinde sargılarını çözdü, süngerle temizledi yaralarını askerlerin. Kılık değiştirdi sık sık büyücü sakalıyla: Karga yuvasında gemici, hapishanede isyancı, bir çit direğine soluk soluğa yaslanmış kaçak köle. *Barbar ılgılı*yla konuşur, mızrak otlarından büyülenir, şaşırıp kalırdı bir fare düzeneğine.

Epifani, keskin bir ışık değildir. Sorusudur bir çocuğun:
Whit-man gerçek mi?

Epifani, bir çocuğun avuçlarına yazdığın şiiirdir senin, titreyen dizlerde ayaklanan harflerdir.

Epifani, büyük şarkıcının göğsündeki büyük çanı övmek için senin yazdığın şiiirdir.

Epifani, kiliselerin yortularına rağmen serptiğin şiiirdir senin.
Epifani, keskin bombardıman ışığına karşı binlerce kez söylediğin
şiiirdir,
söyleniyor hâlâ, geziniyorken ordular çöllerde, kum tükürüyorken.
Epifani, deniz üssünün kapısından izinsiz girdiğin için hapishanede
geçirdiğin gecedir,
sana, efendim, diyen polis dinliyordu füzelerle ilgili her sözcüğünü.
Epifani, yaratığının sevincidir senin, ormanda şiir uluyan
maymun-adamın,
hatta, diğer yaratıklar ona ulumanın ormanı değiştirmeyeceğini
söylese de.
Epifani, korosudur asilerin, dilencilerin, senin sesinle böğüren
kafayı yemişlerin,
aklımdaki şarkı sözlerinin senin sözlerinden çıkışıdır titrek bir ışıkla.

Isabel'in Şarkısı

Isabel için

Oturma izni alabilirsin diye evlen kız kardeşimle, dedi Francisco.
Yapacak bir şey yoktu. Yirmi üç yaşındaydım, üşürdüm hep, kayardım
sigara kuponlu çizimelerimle bir lamba direğinden diğerine Ocak ayı
boyunca Wisconsin'de. Isabel ile Francisco yatak çarşafı yıkardı
otelde,
terlerlerdi çamaşır odasının buharından, anlaşırlardı İspanyolca.

Ertesi gün buluştum Isabel'le. On dokuzundaydı, yaşlıların Aztek
dilinde konuştuğu bir köyden gelmişti. Aklında her ne zaman
İngilizce buz kırıntıları çatırdasa gülerdi. *Gelini öpebilirsin,*
dedi sulh hâkimi, dudaklarımız ilk ve son kez fırçaladı birbirini.
Öyle küçüktü ki ödünç aldığım yüzük parmaklarımı sıkıyordu.
Düğün resimleri vardı ve şampanyalar plastik bardaklarda.

Fotoğraflar göçmen bürosunda işe yarayacak, dedi Francisco.
Görüşmeyle ilgili söylentiler duymuştuk: Isabel'in iç çamaşırının
rengini soracaklarmış bana, Isabel'e de onu kimin becerdiğini.
Cevaplar bulduk, denedik sansür sınırlarımızı. Başvuru formlarımızı
karıştırdık, evli diğer çiftlerin iskambil kâğıtlarını hileli bir şekilde
karıştırdığı gibi. Her elden sonra ben dağıtacağım yine.

Ouiero ver las fotos, dedi Isabel. Görmek istiyordu yapılan
ama yaşanmayan bir düğünün resimlerini, yüzünde nedensiz bir
mutluluk,
bana uzatılan yeşil bir şişe, yarım kadeh şampanyayla sarhoşluk.

Isabel corridolar söyleyebilir, dedi Francisca, aşkın ve devrimin şarkılarını
Zapata'nın ülkesinden. Söylemişti bütün gece bir barda, anlamadılar
tek kelime bile. Korumasıydım, kocasıydım ben onun, susturdum
hırgürcü sarhoşları güneşteki kaplumbağalar gibi göz kırpışan.

Erkek arkadaşı ve bira kutuları bilmiyordu niçin Isabel'in benimle evlendiğini.

Bir keresinde tekmeye indirmişti arkadaşı kapıyı, sallanmıştı ev sanki bir el bombası patlamıştı salon girişinde.

Çevirmenlik yaptım polisler geldiğinde, baktım, komiser izliyordu Isabel'i, kovboy filmlerinde gördüğü sırrına erişilmez Kızılderili kadını sanki, çıplak ayaklı, siyah, uzun saçlı.

Yaşadık kırık bir kapının arkasında. Yaşadık şehirden gizlenmiş bir şehirde. Kimse doktor çağırmadı onun baş ağrıları başlayınca. Dört gün ortalıktan kaybolunca haber vermedi polise kimse. Göçmenlik başvurusunda sansür sınırlarımızı denerken gözlerini kısıtı Isabel, gülümsedi. *Quiero ver las fotos*, dedi. Oyuncular sahneye çıkamayacak kadar sarhoştı, iptal edildi görüşme, açılış gecesinde kapanan bir oyun gibi. Çekip gidince fark ettim kuru boyayla çizdiği mavi kuş resmini yatak odasının duvarında.

Çekip gittim ben de ve Francisca telefon edinceye dek düşünmemiştim Isabel'i:

Karın öldü. Beyninde bir ur vardı. Hayal ettim asla karım olmayan karımı, uyumamıştı benimle hiç, yerde yatmıştı, adım yazılmış mıydı acaba baş ucundaki çarmıha, mezar yazısı yoktu, corridolar yoktu, var mıydı ruhların ayaklanmasında bir başka ruh kim bilir, çölde düşe kalka, günlerce susuz yürüyen ölü Meksikalıların teninden buharlaşan.

Zapata ülkesinden bir kız, otuz yıl önce, öptü bir kez beni dudaklarımdan

ve öldü kırık bir kapı gibi onun adına çivilenmiş benim adımla birlikte. Saklamıştım düğün fotoğraflarından birini; kıyıya vurdu dün masamda.

Cinayet işletecek bir komplo vardı. Bu, benim itirafım: Söylüyorum bir kez daha.

YAŞASIN KAYBEDENLER
2016

Dünya Çanının Çatlaklarını Onarmak

14 Aralık 2012'de silahlı bir caninin Sandy Hook
İlkokulu'nda yirmi öğrenci ve altı öğretmeni katledildiği
Connecticut Newton kasabası halkına.

Şimdi çanlar konuşuyor bronz dilleriyle

Şimdi çanlar açıyor bronz ağızlarını:

Dinleyin çanları, uzaklarda bir dünyayı. Dinleyin, çocukların
deniz camları toplar gibi boş kovanlar topladıkları bir şehrin
kalıntıları içindeki çanları, dinleyin kaynayan bakırı, dökümhanede
doğan çanı: *kurşunlardan doğdum ben, ama kurşunların çanlarda eridiği
bir dünyanın şarkısını söylüyorum şimdi.* Dinleyin çanları,
Büyük Savaş'tan kalan güllerin erimiş metale dönüştüğü
bir şehirdeki çanları, baloncuk baloncuk kaynayan çikolata kazanı gibi,
dinleyin bir zamanlar duman diliyle konuşan ağızların
biçim verdiği bir çanı: *güllerden doğdum ben, ama güllerin
çanlarda eridiği bir dünyanın şarkısını söylüyorum şimdi*

Dinleyin kasabadaki çanları, Ana Cadde'sinde bir bayrak direği
ve Toplantı Evi'nin tepesinde horozlu bir rüzgâr gülü olan,
dinleyin büyük suskunluk anlarında şarkı söyleyen topluluğu.

İşte, çanlar sallıyor bronz başlarını, haykırıyor sanki:

dönüştürün kurşunları çanlara, dönüştürün kurşunları çanlara

İşte, çanlar kaldırıyor ağır başlarını, haykırıyor sanki:

dönüştürün kurşunları çanlara, dönüştürün kurşunları çanlara

İşte, silahların toprağın derinlerinde ufalandığı bir dünyanın
çan şarkıları ve kimse hatırlamıyor nereye gömüldüklerini.

Şimdi, ortasında gecenin, çanlar veriyor sözcükleri çandan çana,
bronzun eski diliyle, adadan adaya özgürlük haberleri taşıyan
gemiler gibi, bulutların arasından dalga dalga çıkan şarkılar gibi.

Şimdi, vuruyor çanlar, her bir göğüste ritim tutan kaslar gibi,

Onarıyor çan sesleri çanları dinleyen her bir yüzün çanındaki çatlakları.

Onarıyor çan sesleri ay çanının çatlaklarını.

Onarıyor çan sesleri dünya çanının çatlaklarını.

Kuğuların Tanrısı Gibi Ortaya Çıkan Kuğudan Sonra

*Canlı olan her şey kutsaldır.
William Blake*

Uzaklardaki babamla ilgili telefon konuşmasından sonra,
kar fırtınası nedeniyle ertesi güne ertelenen uçuştan sonra,
aramızda söylenmeden kalmış son sözlerden sonra,
morgda organlarının hasat edilmesinden sonra,
bedeninin törenle yakılmasından sonra,
kapıma postayla gelen kül kutusundan sonra,
Brooklyn'de yapılan anma töreninden sonra,

Dedim ki: *Kuşları beslemek istiyorum. Ekmek vermek istiyorum
kuşlara. Parktaki kuşlara ekmek vermek istiyorum.*

Ufacık gölün ve şehitler anıtının çevresinde gezindikten sonra,
her adımda bir, *kuşlara yiyecek vermeyin*, yazan tabelalardan sonra,
kuğuların tanrısı gibi sudan çıkan kuğudan sonra,
kuğular cehenneminin şeytanı gibi yaygara yapan kuğudan sonra,
kuğulardan daha küçük yaratıkları doğuran kuğudan sonra,
sert gagadan, ekmeği elimden kapan vahşi ağızdan sonra,

bir suskunluk oldu beynimde, gitti yeraltı mezarlarında kaybolmuş
ölülerin ahenksiz sesleri, gitti baş sağlığı dileklerinin sivrisinek
vızıltıları,

sadece cömertçe yukarı kaldırdığım diğer adak ekmeği kaldı,
dünyayla yaptığım ateşkes anlaşması masasındaki sıcacık ekmek.

Kahrolası Çarmih

New York City, 1972

Difteri denilen bir toz fırtınasından geçmişti babam San Antonio'da. New York'ta uçağın merdivenlerinden henüz inmeden tıkanmıştı soluk borusu. Doktorlar teşhis edemedi yıllar önce aşıyla ortadan kaldırılan çocuk felci gibi ölümcül hastalığı. İç bunu, dediler acil odasında, boğulacaktı az kalsın babam bir bardak suda.

Ziyaretçiler geldi hemen Katolik hastanesindeki koğuşuna, hemşirelerin ve yatağının üzerinde bir çarmihın olduğu. İstemiyordu içeri girmemi: *İzin vermeyin beni böyle görmesine*, diyordu. Gördüm yine de: siyah saçları ağarmış, kızıllaşmıştı siyah teni. İyice açılan göğüs kafesi hışırtılı her bir solukla çekiliyordu geri. Bir deri bir kemikti lastik bir tavuk gibi.

Son sözlerini, hayatımın geri kalan süresinde beni onurlandıracak son arzusunu duymak için uzandım yanına. *Şu kahrolası çarmihı uzak tut benden*, diye fısıldadı. Onurlandır babayı, der İncil, söktüm bu yüzden duvardaki çividen İsa'yı, koydum yatağının yanındaki çekmeceye, yeniden dirilmeden önceki karanlıkla tıka basa dolu. İşte o zaman gerçekleşti mucize: Kefeni yırttı babam.

Bir Zamanlar Yemyeşil Düzlükleri Kapkara Yapan Harika Penguen Sürüleri

I. Turistler İçin Şiir

Şairler şiirler getiriyorlar Coney Adası Akvaryumu'na,
1927'den beri gıcırdayan ağaç lunapark treninden
hemen şuracığa, mide bulantısından sersemleyen turistlerin yine de
tahta kaldırımında satılan sosisli sandviçleri çekiyor canları. Ama biz
şairler,
buharda pişmiş soya peynirli sandviçleri gösteriyoruz onlara.

II. Denizaneları İçin Şiir

Şiir okuyoruz bu gece denizaneları sergisinde,
ışıkdan paraşütler gibi dikine inen yaratıklara,
yan yana aydınlatılmış süslü mantarlara, eğleniyorlar
kendilerince, yarım uyakların, ses tekrarlarının ince ayrıntılarından
habersiz, sessizce reddediyorlar son şiirden sonra alkışlamayı.

III. Penguenler İçin Şiir

Penguen sergisinde bir şair, kendinden geçmiş,
penguenleri öven dizeler okuyor gümbür gümbür:

Bir zamanlar yemyeşil düzlükleri kapkara yapan harika penguen sürüleri.

Bir zamanlar kanat çırpışlarıyla güneşi engelleyen penguen sürüleri.

Sinmişler şu anda bir kayanın arkasına, gözetliyorlar, yatıyorlar yere,
dinliyorlar penguen şürini, duyuyorlar sadece Katil Balina'nın
çenelerini açarken Kıyamet Günü'nde çıkardığı gümbürtüyü.

IV. Ahtapotlar ve Bekçi İçin Şiir Yok

Coney Adası Akvaryumu kapandı. Kaldık içerde.

Kocaman tek gözlü ahtapotlar dik dik bakıyorlar bize. Kimse
yiyecek vermedi bugün onlara. Kimse şiir okumadı. Panik

yapıyoruz, kanat

çırpıyoruz kanatsız kuşlar gibi. Kapıya vuruyoruz ağlayarak
koro halinde:

Bizler şairiz. Bırakın çıkalım. Kocaman, tek gözlü bekçinin
düşmanca bakışı üzerimizde. Kimse yiyecek vermedi ona.
Kimse şiir okumadı. Kilitliyor kapıyı her nasılsa.

Kol Saatinin Atan Yüreği

Hava Kuvvetleri'nde çalışırdı babam teknisyen olarak,
kulaklarında bütün gün uğultusu uçak motorlarının.
Bir sabah kayboldu dedemin ona verdiği kol saati.
Ertesi gün bir başka askerin taktığını gördü.
Hiçbir şey demedi: İnanmayacaktı kimse San Antonio
Hava Kuvvetleri tesisindeki makine yağcısına.
Uğultulu bir gecede içti bu yüzden ve söktü
yakmak için boş bir barakanın tahtalarını.
Yolu yoktu hangarda kilitlenen zamanı söylemenin.

Ölünce babam el koydum kol saatine gizlice.
Dinledim yürek atışlarını saatin.
Babamın yüreği durduktan sonra da atmaya
devam etti saatinin yüreği. Kim bilir nerde, Hava
Kuvvetleri'nde babamın saatini aşırın
adamın oğlu tutuyor saati kulağına, dinliyor
atan yüreğini saatin. Saklıyor hiç kimsenin
duyamayacağı gizli bir yerde. Oğul diriltmeye
çalışıyor babayı. Yanlış anlatıyor hikâyeyi İncil.
Biz diriltmeye çalışırız babayı. Biz dinleriz
yürek atışlarını, uğultuyu biz duyarız.

San Jacinto'nun Batışı

ordu papazı için

*Bu ülkeye gelmek hayatım boyunca
başıma gelen en kötü şey, demiştiniz.*
San Jacinto adındaki buharlı gemi
sürüklemişti sizi Porto Riko'dan New York'a.
Yemin ettiniz İspanyolca, küpeşteye asılan
midesi bulanmış bir akrobat,
ansızın dalıp yeşil sulara kaybolmak için
yalvaran deniz tutmuş bir çocuk gibi.

Bir Nazi denizaltısı izledi San Jacinto'yu
geri dönüyorken Porto Riko'ya. Torpido
kesti boynunu, altı bin tonluk kütle
su aldı, gömüldü sulara. Ölenler arasında:
Roman Castillo, kazan dairesinde kürek kürek
kömür atardı kazana; Antonio Cortez,
tabakları yıkardı bulaşıkhanede,
düşlerdi La Parguera'yı, ısıldayan koyu,
aysız bir gecede suların süslü aydınlığını.

Kurtuldun denizaltıdan. Yetmiş yıl sonra
torpido yetişti sana, yırtıp geçerek
kalbini, batıyorsun aysız bir denizde
altı bin tonluk San Jacinto gibi,
Ramon Castillo ve kömür dolu küreği gibi,
Antonio Cortez ve tabaklar yüklü elleri gibi.

Toprağı öptüğünü söylemiştin, oturuyorken
Brooklyn'deki mutfak masasında, düşündüm
kendi dudaklarımın kirini yalamayı.
San Jacinto seni uzaklara götürdükten yıllar sonra
dönecektin adaya, inecektin uçaktan
büküp dizlerini havaalanında
öpecektin toprağı. Brooklyn yolunda
bozulmuştu araba, buhar çıkıyordu
motor kaputundan, tek istediğin şey o zaman
plaj kumuydu ayaklarını kavuran.

Şimdi eğer ataların bekliyorsa seni herhangi bir yerde,
bekliyorlardır La Parguera koyu sahillerinde.
Geceleyin yapsan yolculuğunu, deniz tuzuyla
kaplanmış pusula olmasın varsın.
Kalksan ayağı ışıklı koyda,
sudaki mikroskopik yaratıkları döndürsen
hayata, ışıkları kıpırdatsın diye gözlerini.

Masmavi parlase sular avuçlarındaki akik taşı gibi.

Çiçekler ve Kurşunlar

*Küba ve Porto Riko aynı kuşun iki kanadı gibidir:
Çiçekleri de kurşunları da aynı yürekte alırlar.
Lola Rodriguea de Tio, 1889*

Dövme yaptırdım Porto Riko bayrağını omuzuma.
Boyadım tenimi kırmızıya, beyaza ve maviye, festival törenlerinin
kapışılan renklerine değil, Birleşik Devletler gazilerinin mezarlarından
sarkan renklere de değil, boyadım Küba'nın renklerine:
Porto Riko dağlarındaki isyancıların bayrağını,
Küba Devrimci Partisi sürgünlerinin, New York'un sulu sepken
yağışlarında sakallı, gözlüklü adamların tasarladığı,
Bethlehem'e giderken kaybolmuş Bilge Adamlar'ın.
O zaman 1895 yılıydı, aynı yıl Jose Marti ölecekti,
kurşunlanıp ilk savaşında beyaz bir at üzerinde.

Porto Riko bayrağını dövme yaptırdım omzuma,
kaparsam eğer gözlerimi sonsuza dek soğuk bir günde,
doktorlar bilemezse ölüm nedenimi,
söyleyin Jose Marti gibi öldüğümü
kalbimdeki çiçeklerle, kurşunlarla.

Martin Espada'yla Söyleşi

Söyleşen: İlyas Tunç

Belli ki politikayla şiir arasında bir bağlantı kuruyorsunuz. Bu, şiirin insanlara bir mesaj vereceği anlamına gelir. Bir öğretmen ve avukat olarak şiir neyi öğretebilir, neyi savunabilir?

Şiir, bize herhangi bir şeyi ne şekilde yaşayacağımızı, nasıl duyumsayacağımızı, nasıl mücadele edeceğimizi öğretebilir. Bir şair hem tarihçi hem gazeteci hem öğretmen hem de sendikacı olabilir; bütün bu işlevler şiirle yapılabilir. İyi bir şiir yazmakla politik bir şiir yazmak arasında çelişme yoktur.

Şiirinizi besleyen kaynaklar neler? Sizi derinden etkileyen şairler var mı?

Şiirimi besleyen birçok kaynak var; toplum, hatıralar, tarih, mücadele vb... Derinden etkilendiğim şairlere gelince, benim belli bir gelenekten geldiğimi bilmek önemlidir. Bu gelenek Walt Whitman'la başlar, Pablo Neruda'yla devam eder, Langston Hughes ve Allen Ginsberg'i de kapsayarak benim gibi şairlerle günümüze dek uzanır. Ben kocaman bir ağacın ufacık bir dalıyım.

Çağımız, her şeyin imajlar tarafından tüketildiği bir çağ olarak tarihe damgasını vuruyor. Medya, özellikle televizyon, insanlara hazır imgeler sunuyor. Dolayısıyla, kendi imgelerimizi yaratmakta güçlük çekiyoruz. Belki de bu, bilincimize bir müdahale anlamına geliyor. Şiir okuyucusu sayısının gün günden azalmasının nedeni bu olabilir mi? Şiirin kitle iletişim araçlarıyla mücadele etme şansı var mı? Varsa, nedir? Yoksa şiirin geleceği tehlikede mi?

Dünyamız teknolojik açıdan gelişirken eğitilmiş insan sayısında azalma süreci yaşanıyor. Bu, kesinlikle şiir üzerinde bir etki yapıyor. Diğer taraftan, şiirin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu sanmıyorum. Şairlerin ve şiir okuyanların sayısı artıyor. Duyarsızlığın, eğitimsizliğin kuşattığı çağımızda şiire her zamankinden daha çok ihtiyaç olacaktır.

Kapitalizm her şeyi bir metaya dönüştürmekte. Edebiyatın da buna dahil olduğu söyleyebiliriz. Örneğin, Harry Potter! Onun bir 'best seller' olmasının başka nedenleri var mı?

Harry Potter iki tarzı birbirine bağlıyor: gelecek çağın öyküsü (bir

okul ortamında) ile fantazyaya ve büyü'nün mitolojisi. Sanırım yazılmış olması hiç yazılmamasından daha iyi.

Paterson Şiir Ödülü, American Kitap Ödülü, Bağımsız Yayınevler Kitap Ödülü gibi çok sayıda ödüller kazandığınızı biliyorum. Ödül almanın şiiriniz üzerindeki etkisi nedir?

Ödül almak iyidir; daha çok çalışma gerektirir; fakat benim şiirim üzerindeki etkisi en alt düzeydedir.

Türk şiirine gelelim, beğendiğiniz şairler var mı?

Dünyadaki en sevdiğim şairlerden biri Nâzım Hikmet'tir. *Politik İmgelemin Şairleri'* adlı dersimde Nâzım'ın şiirlerini öğretiyorum. Onun *Hapiste Yatacak Olana Bazı Öğütler'* şiirini yazma atölyelerinde model olarak kullanıyorum. Benim ilk kez halk önünde şiir okumam, 1979'da Madison'da sosyal bir etkinlikte Nâzım'ın şiirleriyle gerçekleşti.

Şiir anadilde yazılır, o ülkenin kültürel özelliklerini yansıtır. Şiir çevirisinin bazı anlam boşluklarına ve kayıplarına yol açtığı bilinir. Ne düşünüyorsunuz?

Her çeviride bazı şeyler kaybolur ve kazanılır. Ama, çevirmenler olmaksızın ne yapabiliriz! Onlar şiiri evrensel kılarlar.

Son olarak; çevirdiğim şiirde kola içmek için 'masadan masaya şaşkınca dolaşan' çocuk kim? Porto Riko'nun sizin şiirinizdeki önemi nedir? Brooklyn'de doğdunuz; ama sanırım anne babanız göçmen. Sizi Latin bir şair olarak adlandırabilir miyiz?

"Koka Kola ve Koko Frio" şiirindeki çocuk benim. Şiir üçüncü kişi tarafından yazılmış olsa da otobiyografiktir. Ben, Brooklyn'de doğdum. Ama, Porto Riko benim için politik ve kültürel bir mihenk taşı; hem köklerimin geldiği yer hem de şiirlerimin esin kaynağıdır. Şunu ifade etmeliyim ki bağımsızlık yanlısı bir şairim: Porto Riko'nun bağımsızlığına ve o ülkedeki sömürge devrinin sona ereceğine inanıyorum. Bu inanç şiirlerime daima yansımıştır; tıpkı kültür sömürgeciliğine, sömürgeleşmiş akla ve bunu sona erdirmenin yollarına değinen "Koka Kola ve Koko Frio" şiirinde olduğu gibi.

Bu söyleşi için teşekkür ediyorum.

Ben de sizlere beni Türk okurlara tanıttığınız için...

Kül Eleştiri, Kasım-Aralık 2007, S. 6

Ek Sözlük ve Açıklamalar

Abe Osherooff: (1915-2008) Abraham Osherooff, Rus kökenli, Amerikalı Yahudi komünist, insan hakları eylemcisi, İspanya İç Savaşı gazisi... (*Havada Takla Atan Bir Sözcük Gibi*)

alabanza: İspanyolca, kökü alabar'dan gelen, Tanrı'ya şükür ya da övgü anlamında bir sözcük. (*Alabanza: Local 100 Sendikası Şükür Duasında*)

beş ölçülü dizeler: (*iambic pentameter*) Birincisi kısa, ikincisi uzun hecelerden, toplam on heceyi beş ölçüye bölerek yazılan bir şiir türü. (*Hücredeki Şair*)

barbar çığlığı: (*barbaric yawn*) Walt Whitman'ın ortaya attığı bir sözcük. İçsel sesin, toplumsal baskılardan, dış etkenlerden bağımsız bir şekilde cecurca çıkarılması anlamına geliyor. (*Epifani*)

Bilge Adamlar: (*Wise Men*) Yeni Ahit'e göre doğduktan sonra İsa'yı görmek için Bethalem'e giden üç bilge adam. İsa'ya altın, sarı sakız ve tütsü armağan ettikleri söylenir. (*Çiçekler ve Kurşunlar*)

Cehennem Mutfağı: (*Hell's Kitchen*) Türkçe'de Cehennem Mutfağı anlamına gelen Hell's Kitchen, Manhattan'a komşu, kısmen 8. Bulvar'dan Hudson River'a kadar uzanan bölge. (*Cehennem Mutfağı*)

comandante: İspanyolca'da komutan anlamına gelir. (*Söyle Şarkılar Gibi Zapatista'yı*)

Cordillera: Karayip denizindeki Antil adalarından, Porto Riko'dan geçerek Meksika'ya dek uzanan bir dağ sırası. (*Cordillera*)

Corrido: Meksika'da söylenen geleneksel bir halk şarkısı türü; kaynağı ortaçağ romanslarına dayanır. Konularını köylülerin günlük yaşamından, uğradıkları baskılardan anlatır. Polka ve vals tarzındaki bu şarkılara, akordeon ve mızıkla ile eşlik edilmektedir. Panço Villa ile Emiliano Zapata gibi Meksika devrimi kahramanları hakkında yüzlerce corridos şarkısı yazılmıştır. 1979'daki Nikaragua Devrimi sırasında da corridolar dilden dile dolaşıyordu. Son yıllarda ise uyuşturucu satıcılarının, çete üyelerinin yaşamlarını anlatan narco corridolar yazılmaya başlandı. Meksika hükümeti bu şarkıları halkı uyuşturucu ticaretine ve çeteciliğe özendiriyor gerekçesiyle yasakladı. (*Isabel'in Şarkısı*)

Desaparecido: Manu Chao'nun 1998'de çıkan Cladestino adlı albümün-

deki bir şarkının adı. İspanyolca kayıp anlamına gelen şarkı, General Pinochet diktatörlüğü sırasında kargo uçaklarına doldurulup okyanusun derin sularına bırakılan binlerce Arjantinliye ithafen yazılmıştır. (*General Pinochet Kitabevinde*)

durito: Sert, katı; sözlük anlamı dışında, durito, hem, Marcos'un öykülerinde bir karakter, hem de, bok böceğine verilen isim. Eski Mısır'da, bok böcekleri, dayanıklılığı, gücü ve yaşamın sürekliliğini simgeliyordu. (*Söyle Şarkılar Gibi Zapatista'yı*)

DSS: (*Department of Social Services*) Amerika'da Sosyal Hizmetler Dairesi anlamında. (*DSS Düşü*)

epifani: (*epifaneia*) Klasik Yunanca'da tezahür olma, çarpıcı bir belirme anlamına geliyor. Dinsel anlamda ise tanrıların insan şeklinde ya da başka şekilde maddi olarak ansızın görünmesi demek. Mecusilerin İsa'yı görmek için Betlehem'e gelmelerinin kutlandığı, her yıl ocak ayının 6'sında gerçekleştirilen yortuya da aynı isim verilir. (*Epifani*)

el Caribe: (*Karayipler*) Orta Amerika'da Karayip denizindeki adalar topluluğu. (*Benim Adım Espada*)

Espada: İspanyolca'da kılıç anlamına gelir. (*Benim Adım Espada*)

Felix Serdan: 1950'li yıllarda, Meksika'nın Morelos eyaletinde eylemlerde bulunan, Zapata liderlerinden biri. (*Söyle Şarkılar Gibi Zapatista'yı*)

Genç Cumhuriyetçiler: (*Cadets Of the Republic*) 1937'de, köleliğin kaldırılmasını kutlama gösterilerine katılan, Porto Riko Ulusal Partisi içindeki gençlik örgütü. (*Mambo Dansı Yapacak Şimdi Ölümler*)

Grimaldi Villası: Şili Cunta Hükümeti'nin başkanı General Augusto Pinochet iktidarında (1973-1990) siyasi tutukluları sorgulamak, işkence etmek, öldürmek için Şili gizli polislerinin kullandığı villadan dönüştürülmüş cezaevi. 1994'te müze yapılan villa, sosyalist başkan Salvador Allende zamanında (1970-1973) solcu, ilerici, devrimci sanatçıların, yazarların toplandığı bir merkezdi. (*Grimaldi Villasındaki Yüzme Havuzu*)

guayabera: Latin Amerika ülkelerinde ve Karayiplerde giyilen, safari gömleği benzeri yerel bir giysi. (*Benim Yerli Giysim*)

huelga: İspanyolca, grev anlamında. (*Huelga*)

James Connolly: İrlandalı sosyalist yazar ve sendikacı, İngiltere'ye karşı başlatılan, 1916'daki Easter Ayaklanması'nın lideri. Ayaklanmanın hemen ardından 12 Mayıs'ta kurşuna dizildi. (*Mambo Dansı Yapacak Şimdi Ölümler*)

Jayuya: Porto Riko'da bir dağ kasabası. (*Cordillera*)

jibaro: Porto Riko'da köylüler için kullanılan sözcük. (*Cordillera*)

kara film: (*film noir*) Özellikle, cinsel çekiciliği, ahlaki belirsizliği vurgula-

yan, Hollywood cinayet filmlerini tanımlamak için kullanılan bir sinema terimi. (*Şairin Paltosu*)

Kızılboyunlu: (*redneck*) ABD'nin güneyinde zenci aleyhtarı olan fakir ve cahil çiftçilere verilen isim. (*Kızılboyunlular*)

kimchi: Mayalanmış kırmızı biber ve lahanadan yapılan geleneksel Kore yemeği. (*Şükran Günü*)

koko frio: Porto Riko'da, kesilip, sütü içilen, soğuk, bir tür Hindistan cevizi. (*Koka kola ve Koko Frio*)

La Parguera: Porto Riko'nun güneybatı kıyısında sudaki mikroskopik yaratıkların yüzeye çıkmasıyla ıslıl parlayan bir koy. (*San Jacinto'nun Batışı*)

lastik tavuk: (*rubber chicken*) Lastikten yapılmış, tüyleri dökülmüş bir tavuk. Komedilerde, gösterilerde kukla gibi kullanılır. (*Kahrolası Çarmıh*)

mambo: Adımlar daha karmaşık olsa da ritmik olarak bolero'ya benzeyen, Küba kökenli bir Latin dansı. (*Şairin Paltosu*)

mango: Kabuğu pürüzsüz, güzel kokulu, C-vitamini açısından oldukça zengin, sulu, herdem yeşil, tropikal bir meyve. (*Mango Kabuğundan Değersiz Kafatasları*)

marakas: Su kabaklarından yapılmış, içi kurutulmuş tohum ya da fasulye taneleriyle dolu, bir tür Karayip çalgısı. (*Şairin Paltosu*)

Marcos: (*Subcomandante Marcos*) Meksika hükümetine göre önceki ismi Rafael Sebastian Guillen olan Marcos, kendini Zapatista Ulusal Özgürleştirme Ordusu'nun sözcüsü olarak tanımlayan, günümüz Zapatista lideri. (*Söyle Şarkılar Gibi Zapatista'yı*)

marimbass: Altında, sesi geniş bir alana yaymak için borular bulunan tahta levhalar üzerine ucu top şeklinde çubuklarla vurularak çalınan bir müzik aleti; ksilofon. (*Öksürükler ve Ölü Kaloriferler Kenti*)

Müttefik: (Confederate) Amerikan Sivil Savaşı'nda Güneyli Müttefik kuvvetler. (*Şairin Paltosu*)

Oye Como Va: (Oye Como Va) Tito Pente'nin en ünlü şarkısı; (*Mambo Dansı Yapacak Şimdi Ölümler*)

Ölümler Günü: Latin Amerika'da ölümlerin unutulmamasını sağlamak amacıyla her yıl 5 Nisan'da düzenlenen bir festival. Kaynağını Aztek inancından alan Ölümler Günü'nde şekerden yapılmış kafatasları, ölenlerin sevdiği kokular, süslemeler kullanılır. (*Kemiklerimin Buzdan Nefret Etmesinin Nedeni*)

Özel Silahlar ve Taktikler Birimi: (SWAT) Amerika eyaletlerinde yüksek riskli operasyonlar gerçekleştirmek için eğitilmiş bir milis takımı. Görevi, rehine kurtarma, tutuklama, arama ve terörle mücadele etmektir. (*İspanyolca Devrim Dersi*)

Ponce Katliamı: 21 Mart 1937'de Porto Riko'nun güney kenti Palm Sunday'de köleliğin kaldırılışının 50. yılı kutlamaları sırasında 100 kişinin yaralanması, 19 kişinin öldürülmesiyle sonuçlanan katliam. (*Bir Sevgilinin Parmaklarının Yörüngesidir İsyan*)

Paskalya Ayaklanması: (*Easter Rising*) 1916'da, İrlanda'nın İngiltere'ye karşı Paskalya Yortusu sırasında başlattığı, bağımsızlık ayaklanması. (*Mambo Dansı Yapacak Şimdi Ölüler*)

pinyata: (*pinata*) İspanyolca bir sözcük; hayvan, insan, yıldız, top gibi çeşitli figürlerle boyanmış, tavana ya da bir ağaca asılı, bir sopayla vurularak içindeki şekerlerin, oyuncakların düşürüldüğü kâğıt bir torba. (*Benimkine Benzeyen Bir Yüzle Resmedilmiş Pinyata*)

Ruben Dario: (*Félix Rubén García Sarmiento, 1867-1916*) İspanyol Amerikan edebiyatının en önemli temsilcilerinden, Nikaragualı şair. On dört yaşından itibaren Ruben Dario adıyla şiirler, öyküler yazmaya başladı. 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan Modernizm akımının öncüleri arasında yer alır. Dario, *La Nacion* gazetesi adına gittiği Paris'te uzun yıllar gazetecilik yaptı. (*Kara Adalar*)

San Jacinto: Çeşitli kaynaklara göre, New York'tan Porto Riko'ya dönerken 22 Nisan 1942'de bir Alman denizaltısı tarafından batırılan buharlı bir yolcu gemisi. Saldırıda 183 yolcu ile mürettebattan 14'ü ölmüştü. 1903 yılında yapılan gemi, New York & Puerto Rican SS Co (Agwilines Inc) şirketine aitti. Jacinto, Yemen taşı anlamına geliyor. (*San Jacinto'nun Batışı*)

San Sebastian Sokağı: Porto Riko'nun Old San Juan kentinde bir sokak adı. (*San Sebastian Sokağı'nda*)

Taino: İspanyolların katliamla öldürdüğü Porto Riko yerlilerinin adı. (*Cordillera*)

Tepoztlan: (*Tepoztland*) Eski Meksika yerlileri Aztekler'in kutsal vadilerinde kurulmuş, çok eski bir kasaba. (*Söyle Şarkılar Gibi Zapatista'yı*)

Tito Puente: (*Jr. Ernesto Antonio Puente*) New York'un İspanyol Harlem'inde müzik yapan, Latin caz ve Mambo kralı, 31 Mayıs 2000'de New York'ta öldü. Ayrıca, Cosby Show ve Simpson'lar gibi televizyon dizilerinde konuk oyuncu olarak rol almıştı. (*Mambo Dansı Yapacak Şimdi Ölüler*)

Utuaado: Porto Riko'da bir dağ kasabası, şairin babasının doğduğu yer. (*Cordillera*)

Ücretsiz Savunma: (*legal aid*) Yasal yardım, ücretsiz avukat sağlama, anlamında. (*Öksürükler ve Ölü Kaloriferler Kenti*)

Whit-man: (*Walt Whitman, 1819-1892*) Amerikalı şair, yazar, gazeteci ve editör. Aynı zamanda politikayla da ilgilendi. Kölelik karşıtı yazılar yazdı. Eşsiz lirizmi sayesinde kendinden sonraki kuşağı önemli ölçüde etkiledi.

Whitman, *Çimen Yaprakları*'nda insan ruhuna dair övgü dolu dizeler kaleme alarak bireye verdiği önemi de yansıttı. (*Epifani*)

Veracruz: Meksika Körfezi kıyısında bir liman kenti. (*Söyle Şarkılar Gibi Zapatista'yı*)

Yurttaşlar Ordusu: (*Citizen Army*) İrlanda'da işçileri gösteriler sırasında polislerden korumak amacıyla Dublin'de gönüllü sendikacılardan kurulmuş küçük bir sivil grup. Yurttaşlar Ordusu, 1916'da İngiltere'ye karşı başlatılan Paskalya Ayaklanması'na da katılmıştır. (*Mambo Dansı Yapacak Şimdi Ölüler*)

Zapata: (*Emiliano Zapata*) 1910'da başlayan Meksika Devrimi'nin lideri. Asıl amacı köylüler için toprak elde etmek olan Zapata, 1914'de Pancho Villa'yla Meksika'yı işgal etti, 10 Nisan 1919'da Albay Jesus Guajardo tarafından öldürüldü. (*Söyle Şarkılar Gibi Zapatista'yı*)

zapateado: İspanyolca, ayakkabı anlamındaki *zapato*'dan türemiş bir sözcük. Zapateado, tap dans'a benzeyen, ayak vuruşlarıyla, hareketli ritimlerle karakterize edilen, çeşitli Latin Amerika ülkelerinde yaygın, İspanyol kökenli, bir dans türü. (*Söyle Şarkılar Gibi Zapatista'yı*)

Zapatista: Adını Meksika Devrimi'nin lideri Emiliano Zapata'da alan, kendilerini onun mirasçısı, aynı zamanda, emperyalizme karşı beş yüz yıldır süren savaşın yerli direnişçileri olarak görenlerin düşünceleriyle şekillenmiş, Meksika'ya özgü, çağdaş devrimci hareket. (*Söyle Şarkılar Gibi Zapatista'yı*)

zenci dudaklı: (*niggerlips*) Afrika kökenli Amerikalılara takılan küçümseyici, ırkçı bir takma isim. (*Zenci Dudaklı*)

“Bu palto gibi bir şiir yazmak istiyorum,
düğmeleri, cepleri, çimen rengi kumaşıyla,
öksürükten boğulan bir adama bir palto kadar
yararlı bir şiir.
Öğret bana.”

Martin Espada çağdaş Amerikan şiirinin
en önemli ve en çok okunan şairlerinden.
Walt Whitman geleneğinden gelen şair,
"Kuzey Amerikalı şairlerin Neruda'sı"
olarak tanınmaktadır.

Onu lirizmin doruklarında dolaştıran şey,
zengin içsel sesidir. Bireysel insanın
sorunlarına yaklaşırken içten, doğal,
duygudaş bir tutum sergiler. Yoksullarla,
işçilerle, ezilenlerle dayanışma
duygularını her fırsatta açığa vurur.
Etkilendiği her şey şiirinin malzemesine
dönüşür.

Politik imgelemin şairidir Espada.

Şairin Paltosu birbirinden güzel şiirleriyle
sizi sarıp sarmalayacak...

ISBN 978-605-66308-0-4

9786056630804

